

Bouwhistorische verkenning

Schoolgebouw Bloemendaalse Schoolvereniging

Objectgegevens:

Straat: Lage Duin en Daalseweg 17
Plaats: Bloemendaal
Monumentstatus: Gemeentelijk monument
Monumentnummer: 0377/WN105
Kadastraal nummer : A12109
Bouwjaar: 1902
Datum inspectie: 28-04-2022
Rapportnummer: 2022051

Datum: 20-05-2022

Inhoudsopgave

Algemene gegevens.....	2
Leeswijzer.....	2
Voorwoord.....	3
1. Bouwgeschiedenis.....	4
1.1. Stedenbouwkundige ontstaansgeschiedenis.....	4
1.2. Bouwgeschiedenis.....	6
1.3. Faseringstekeningen.....	21
1.4. Gebruiks- en bewonersgeschiedenis.....	23
2. Bouwhistorische beschrijving.....	24
2.1. Inleiding.....	24
2.2. Stedenbouwkundige situatie en context.....	24
2.3.1 Bouwmassa.....	25
2.3.2 Gevels.....	25
2.3. Constructie.....	31
2.4.1 Draagconstructie.....	31
2.4.2 Kapconstructie.....	32
2.4. Interieur.....	33
3. Waardestelling.....	35
3.1. Inleiding.....	35
3.2. Contextuele waardestelling.....	35
3.3. Interne waardestelling.....	36
3.4. Waardestellingstekeningen.....	38
Bronnen en Literatuuropgave.....	40

Afbeelding voorblad: Lage Duin en Daalseweg op 28 april 2022

Algemene gegevens

Inspectiegegevens

Soort inspectie: Bouwhistorische verkenning
Rapportnummer: 2022051

Datum aanvraag: 21 maart 2022
Datum inspectie: 28 april 2022
Weersgesteldheid: Half bewolkt

Opdrachtgever

Naam: Arcadis Nederland B.V.

Adres: Stationsplein 18D
Postcode: 6221 BT
Plaats: Maastricht

Objectgegevens

Objecttype: School
Adres: Lage Duin en Daalseweg 17
Postcode: 2061 BB
Plaats: Bloemendaal
Bouwjaar: 1902
Bewoond: nee m.u.v. de conciërge woning
Gebruik: School
Aantal bouwlagen: 3: begane grond, verdieping, zolder

Leeswijzer

Dit rapport is opgebouwd uit een beschrijving van de bouw- en gebruiksgeschiedenis, een beschrijving van het object en de waardestelling. Tevens is achteraan de tekst aangevuld met relevante documentatie en bronvermeldingen.

De bouw- en gebruiksgeschiedenis betreft in het kort de historische ontwikkeling van de locatie en het betreffende object, toegespitst op de bouw en het gebruik. Gevolgd door een bouwhistorische beschrijving van de bestaande toestand van het object, bestaande uit de kadastrale situatie (locatie en verklaring locatie), het exterieur (gevels, technische beschrijving, opbouw, materiaal, architectuurstijl, per verdieping) en het interieur (per ruimte, vloer, wanden en plafond).

Bij de waardestelling worden contextuele en interne waardestelling behandeld, eindigend met de waardestellingstekeningen.

Voorwoord

Ten behoeve van het inzichtelijk krijgen van de monumentwaarden van het schoolgebouw van de Bloemendaalse Schoolvereniging aan de Lage Duin en Daalseweg 17 in Bloemendaal, heeft de heer Luc Timmermans van Arcadis Nederland B.V. opdracht gegeven voor een bouwhistorische verkenning.

Het doel van dit rapport is om de bouwhistorie van de locatie en de monumentale onderdelen van het desbetreffende monument (gemeentelijk monumentnummer: 0377/WN105) te onderzoeken en vast te leggen. Het onderzoek bestaat uit een opname van de school ter plaatse. Dit heeft plaats gevonden op 28 april 2022.

Aanleiding voor deze bouwhistorische verkenning is de voorgenomen ontwikkeling van de school. De bouwhistorische verkenning is aangevraagd om voorafgaand aan de werkzaamheden een beeld te krijgen van de aanraakbaarheid van de diverse bouwelementen van het pand, waarmee het ontwerp onderbouwd kan worden.

Er is correspondentie geweest met het Noord Hollands Archief en de bibliotheek van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed van waaruit de archiefgegevens zijn geleverd. Het verzamelde archiefmateriaal is in de rapportage besproken en waar nodig geïnterpreteerd. Tevens zijn via verschillende (digitale) bronnen aanvullende gegevens verkregen en in de rapportage meegenomen. De bouwhistorische verkenning is verricht volgens de Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek 2009. De foto's zijn afkomstig van de opsteller, tenzij anders vermeld.

Amsterdam, 20 mei 2022

1. Bouwgeschiedenis

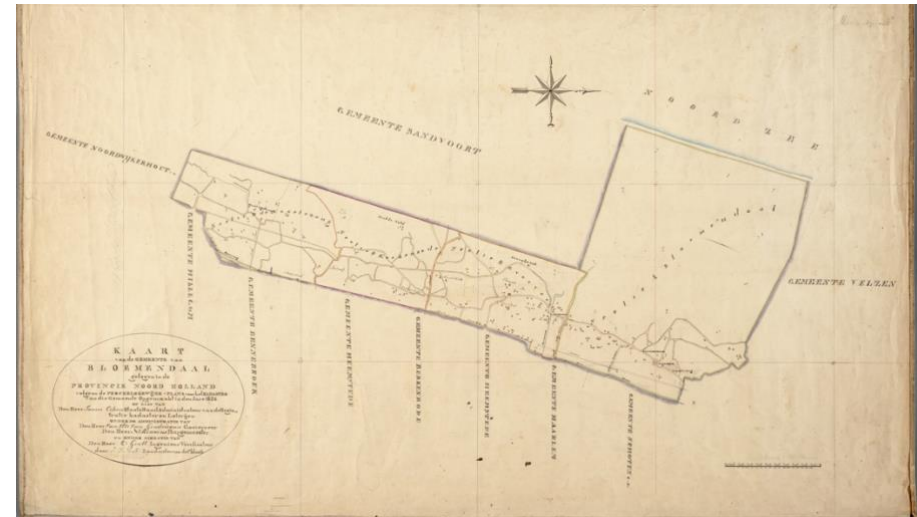
1.1. Stedenbouwkundige ontstaansgeschiedenis

Bloemendaal is in de dertiende eeuw op een strandwal achter de duinen ontstaan. In de zestiende eeuw werden tal van linnenblekerijen opgezet. In de zeventiende eeuw ontwikkelde er meer bebouwing rond de in 1635 opgerichte hervormde kerk en ontstonden drie buurten; de Dorpsbuurt, Kerkbuurt en Voorbuurt. Met het in onbruik raken van de linnenblekerijen in de negentiende eeuw werden buitenplaatsen en bloembollenvelden ontwikkeld. De kadastrale kaart van 1811-1832 geeft een indruk van de schaarse bebouwing [1]. Eind negentiende eeuw ontwikkelde Bloemendaal zich tot een villadorp waarbij de buitenplaatsen in villaparken werden veranderd.

In 1897 wordt het villapark Duin en Daal ontwikkeld op de plaats die tot buitenplaats Duin en Daal behoorde, in landschappelijke stijl naar ontwerp van J.D. Zocher met wegeaanleg van L.A. Springer. Hier ontstonden drie min of meer evenwijdig lopende Duin en Daalse wegen. In 1902 werd aan de Lage Duin en Daalseweg 17 de school van de Bloemendaalse Schoolvereniging gebouwd in de heuvelachtige en landelijke omgeving [2]. De school is gebouwd op een U-vormig grondplan [uitsnede 2].

In 1930 werd aan de Vijverweg dat een kilometer oostelijk lag de Montessorischool gebouwd. In de jaren dertig heeft de Bloemendaalse Schoolvereniging het schoolgebouw aangepast naar Montessori onderwijs en in 1938 leerlingen van de Montessorischool overgenomen omdat daar de afdeling lagere school werd opgeheven.

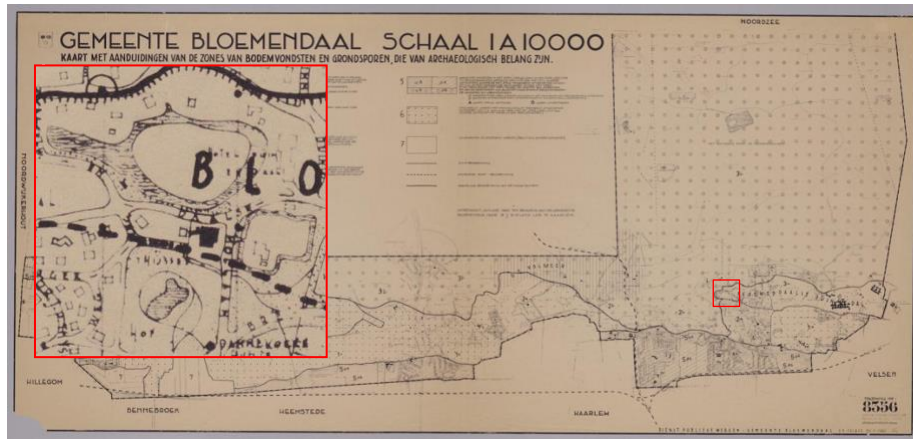
Er vinden uitbreidingen plaats aan de school terwijl in de directe omgeving weinig woningen staan; veel leerlingen moeten van buiten Bloemendaal naar de school komen. Wat betreft bebouwing lijkt de kaart van gemeente Bloemendaal in 1961 nog redelijk op de kadastrale minuut van 1811-1832. Zichtbaar is dat de school is uitgebreid met een gymnastieklokaal aan de achterzijde van de school en een conciërgewoning in de oksel van school en gymnastieklokaal [uitsnede 3]. In een grote verbouwing in de jaren zeventig wordt een laagbouw rondom het gymnastieklokaal gebouwd [4].

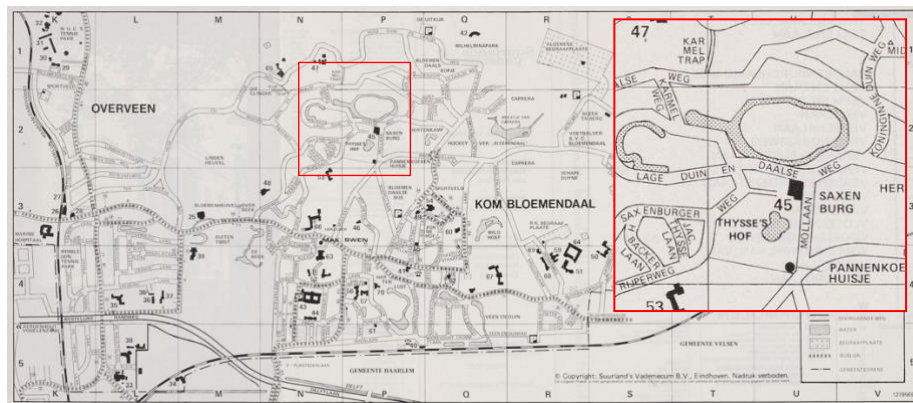
1. Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan gemeente Bloemendaal

2. Kadastrale kaart van het Kadaster gemeente Bloemendaal sectie A in 1910, met uitsnede

3. Kaart Gemeente Bloemendaal in 1961, met uitsnede

4. Kaart Gemeente Bloemendaal in 1980, met uitsnede

1.2. Bouwgeschiedenis

Fase 1: oprichting 1902

Oprichting van het gebouw voor de Bloemendaalse Schoolvereniging met U-vormige plattegrond naar rationalistisch ontwerp van architect J. Ingenohl, met Chaletstijl elementen in de sierspanten van het dak. De hoofdingang is centraal gelegen onder een forse klokkentoren [5].

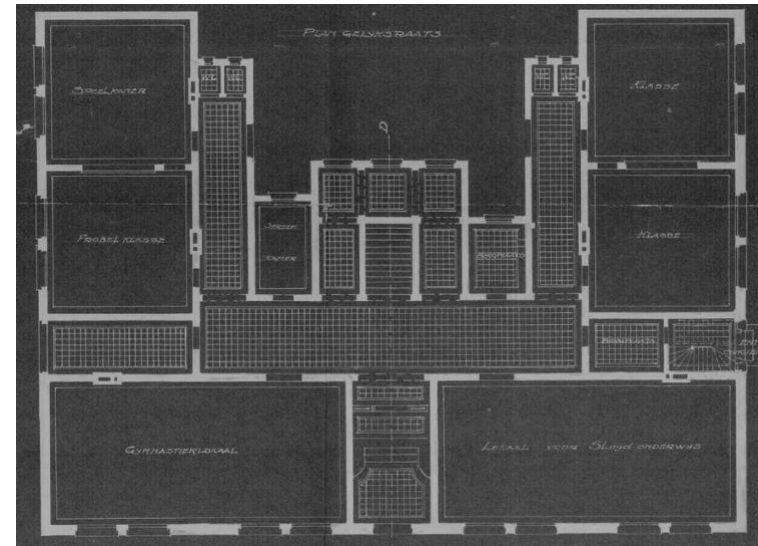

5. Voorgevel met toren en linker zijgevel (links) en rechterzijgevel (rechts)

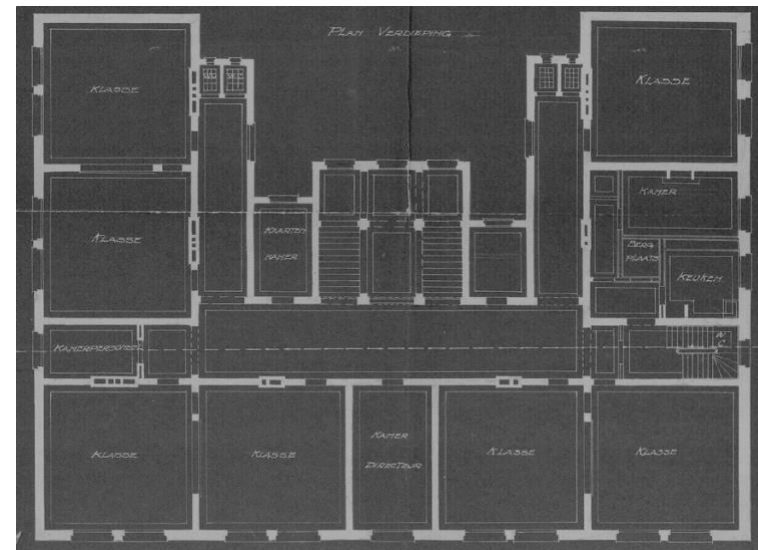
Van de oprichting is alleen een rioleringsplan gearchiveerd. De eerste plattegrond bestaande toestand dateert van 1927 en de eerste gevelaanzichten bestaande toestand van 1933.

Op de begane grond bevinden zich een speelkamer, fröbelklasse, gymnastieklokaal en lokaal voor Sloyd onderwijs [6]. Op de verdieping zijn diverse klassen met boven de hoofdingang kamer directeur en interne conciërgé woning in het midden van de rechtervleugel [7].

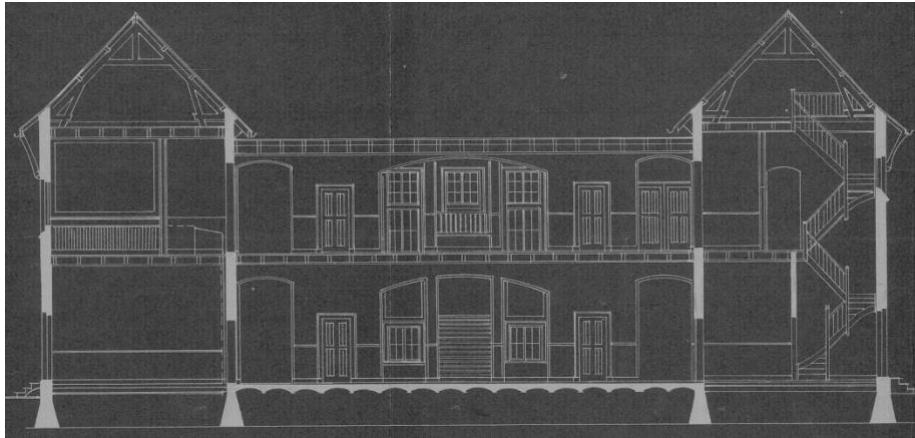
De klaslokalen hebben balklagen als vloerconstructie. De verkeersruimten hebben gemetselde troggewelven op de begane grond en balklagen op de verdieping als vloerconstructie [8]. De klaslokalen krijgen hun lichttoetreding via kruiskozijnen met daarin ramen met roedenverdeling [9][10].

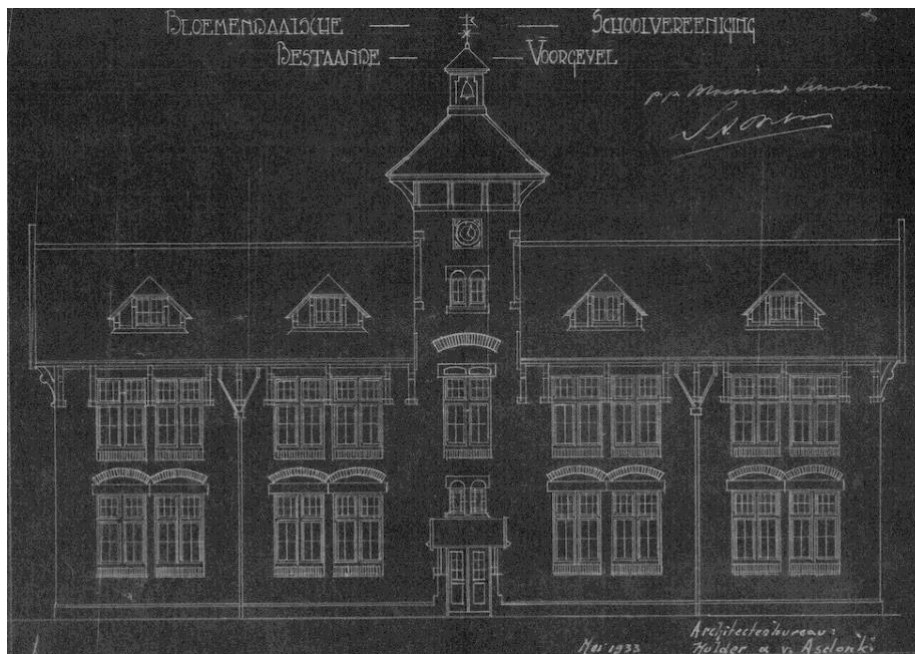
6. Begane grond bestaande toestand in 1927

7. Verdieping bestaande toestand in 1927

8. Verdieping bestaande toestand in 1927

9. Voorgevel bestaande toestand in 1933 heeft geen wijzigingen ten opzichte van oprichting

10. Linker zijgevel bestaande toestand in 1933 heeft geen wijzigingen ten opzichte van oprichting

Fase 2: 1927

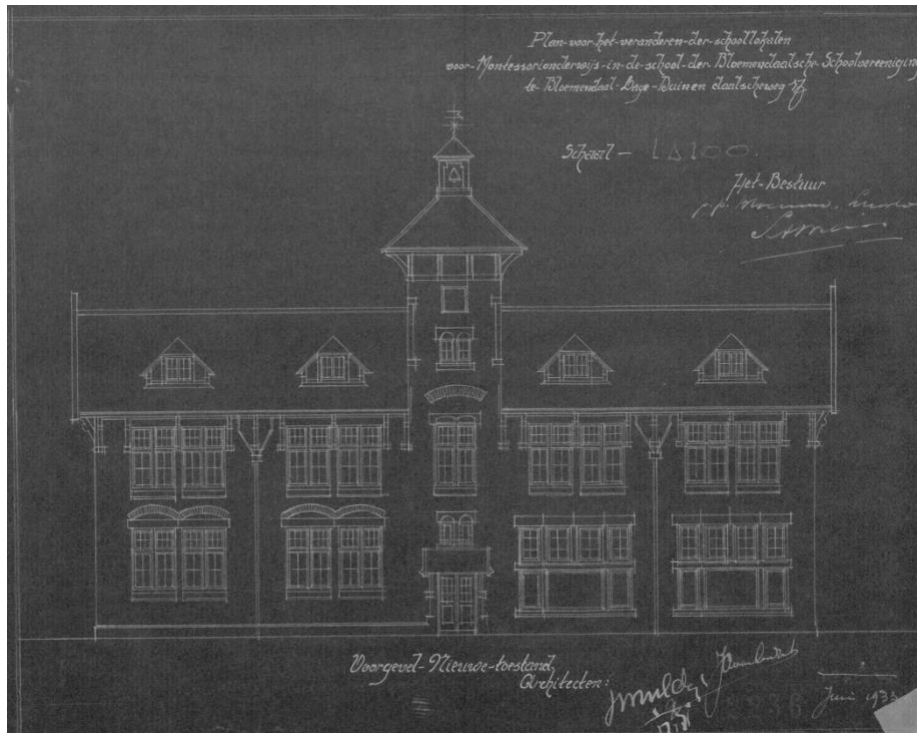
Het aanbouwen van een gymnastieklokaal aan het schoolgebouw naar ontwerp van architectenbureau Mulder en Van Asdonk. De speelkamer wordt een bergplaats voor gymnastiekartikelen, de fröbelklasse wordt zangklasse, het gymnastieklokaal wordt lokaal voor Sloyd onderwijs, het lokaal voor Sloyd onderwijs wordt reservelokalen. Omdat de gangen toegang geven tot het gymnastieklokaal worden wc's verplaatst van het einde van de gang in lengterichting van de gang [11]. Wellicht worden op de verdieping wc's ook in lengterichting geplaatst [19].

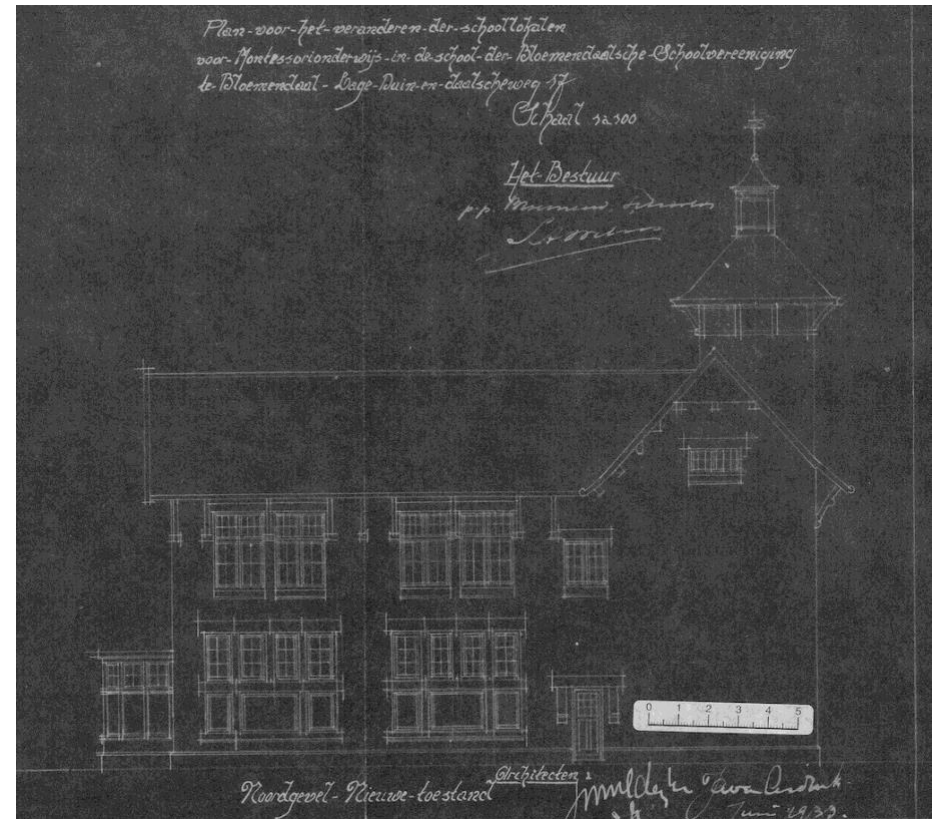

Fase 4: 1933

Het verbouwen van twee lokalen voor het geven van Montessorionderwijs op de begane grond centrale vleugel rechts en in de linkervleugel. De vensters aan de voorgevel worden verbreed door het plaatsen van vier bovenlichten met ramen met 2x3 roedeverdeling met daaronder drie kozijnen met draairamen aan weerszijden [13]. De rechtergevel wordt ingebroken voor het plaatsen van de nieuwe vensterinvulling [12][15]. De kleuterklasse aan de achterkant van de linkervleugel krijgt een halfronde erker [14][15].

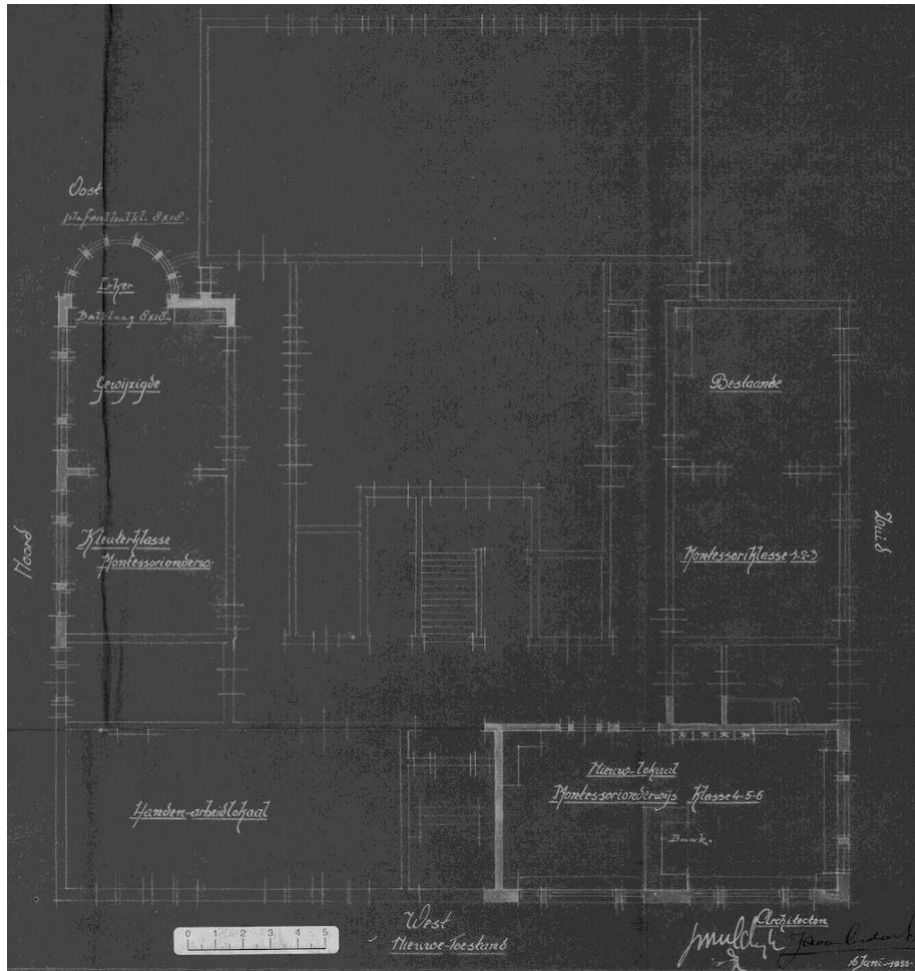

13. Voorgevel nieuwe toestand in 1933. De venstersinvullingen begane grond centrale vleugel rechts worden veranderd

14. Linker zijgevel nieuwe toestand in 1933. De venstersinvullingen begane grond linker vleugel worden veranderd en er wordt een halfronde erker aangebouwd

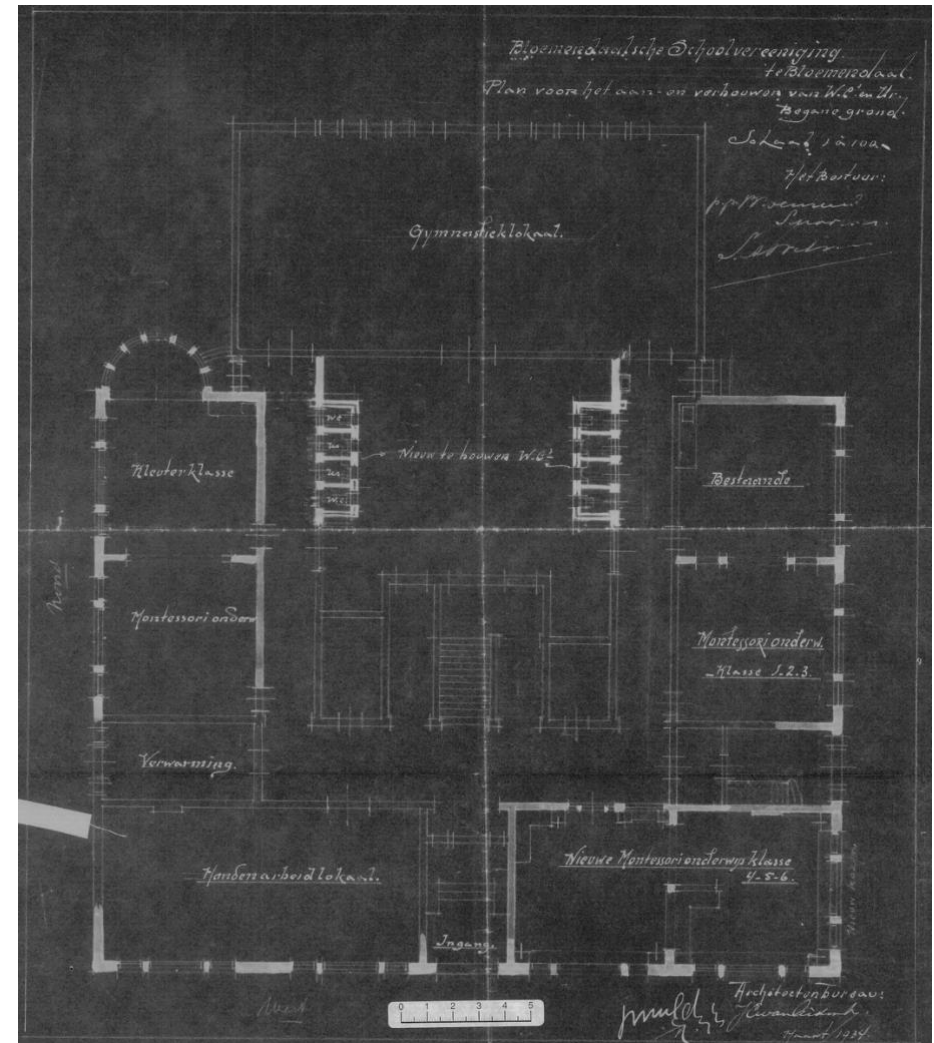

15. Begane grond nieuwe toestand met beschrijving van de lokaalfuncties in 1933

Fase 5: 1934

Het verbouwen van twee lokalen voor het geven van Montessorionderwijs op de begane grond in de rechtereulegel. Verwijderen wc's op de gang en plaatsen 8 nieuwe wc's op de binnenplaats met deuren in de buitengevel van de gang en 8 nieuwe wc's op de verdieping in de gang [16]. Tevens is zichtbaar dat op de begane grond centrale vleugel de vensterinvulling

veranderd. Mogelijk gebeurt dit in voorbereiding op de verhuizing van het handenarbeidlokaal naar de zolder in 1938 [23].

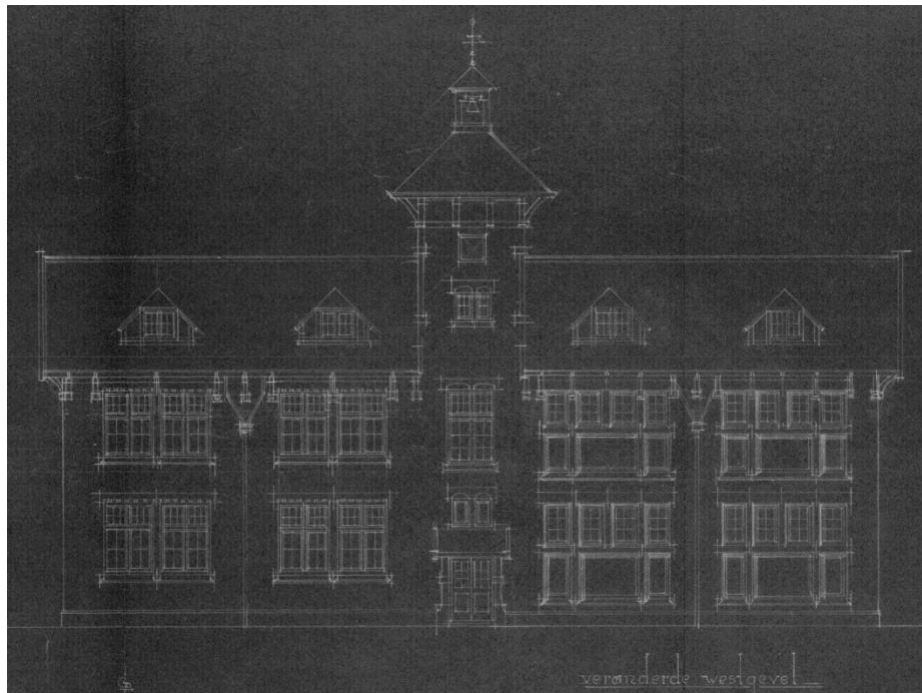

16. Begane grond nieuwe toestand met beschrijving van de lokaalfuncties in 1934

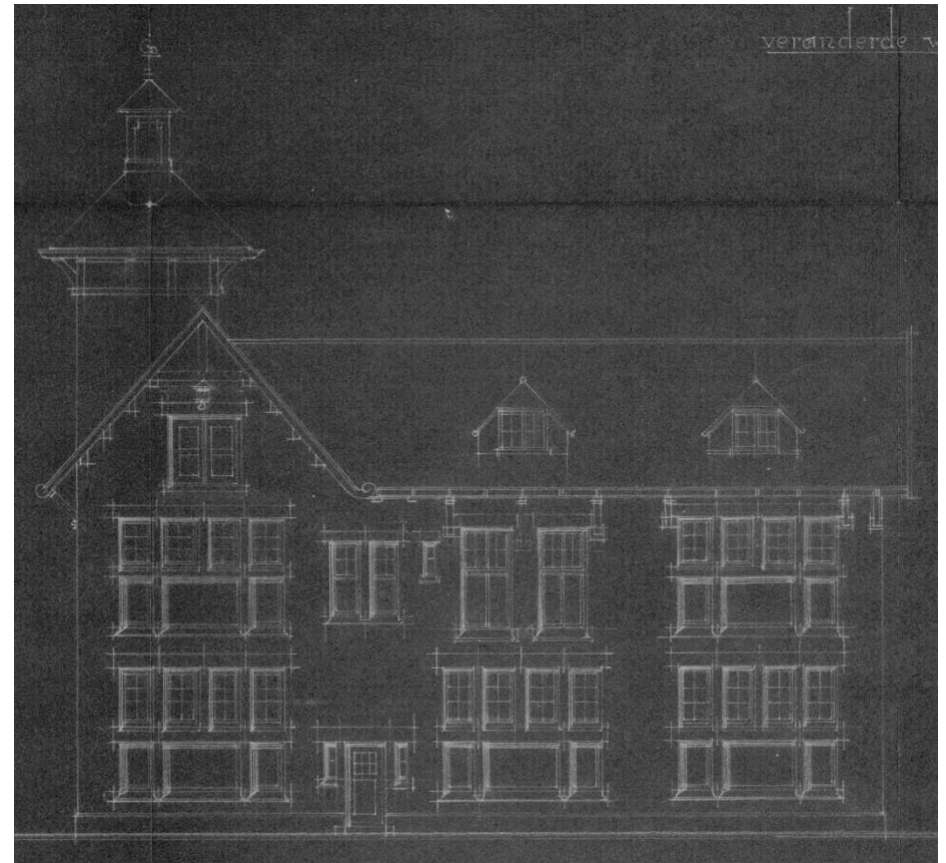
Fase 6: 1935

Het verbouwen van twee lokalen voor het geven van Montessorionderwijs op de eerste verdieping in centrale vleugel rechts en de rechter vleugel rechts. De vensters aan deze gevels worden verbreed door het plaatsen van vier bovenlichten met ramen met 2x3 roede-verdeling met daaronder drie kozijnen met draairamen aan weerszijden [17][18]. De rechtergevel wordt op de verdieping ingebroken voor het plaatsen van de nieuwe vensterin-vulling [12][18].

In de centrale vleugel komt een binnenwand met deur en kastjes aan één zijde van de wand. De interne conciërge woning met aanliggend trappenhuis worden veranderd tot een praktischere indeling [7][19]. De vensterin-vulling op de verdieping van het trappenhuis wordt veranderd [12][18].

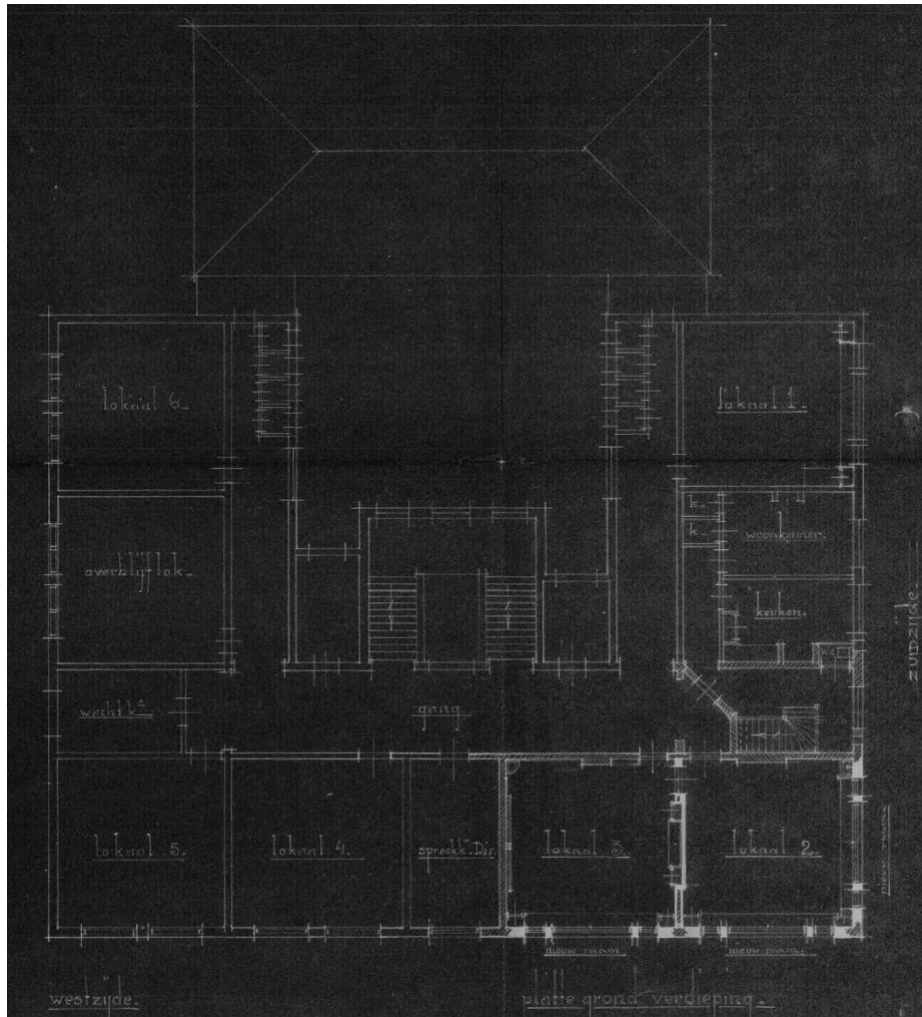

17. Voorgevel nieuwe toestand in 1935. De vensterin-vullingen eerste verdieping centrale vleugel rechts worden veranderd

18. Rechter zijgevel nieuwe toestand in 1935. De vensterin-vullingen eerste verdieping rechtervleugel worden veranderd en aan de linkerzijde wordt een nieuwe vensterin-vulling ingebroken

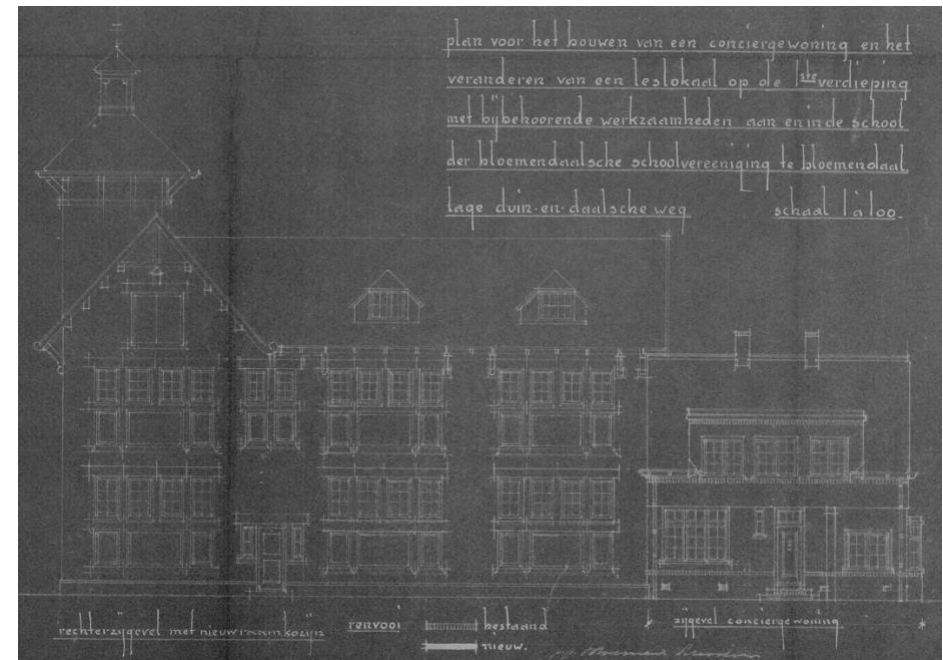

19. Verdieping nieuwe toestand met beschrijving van de lokaalfuncties in 1935

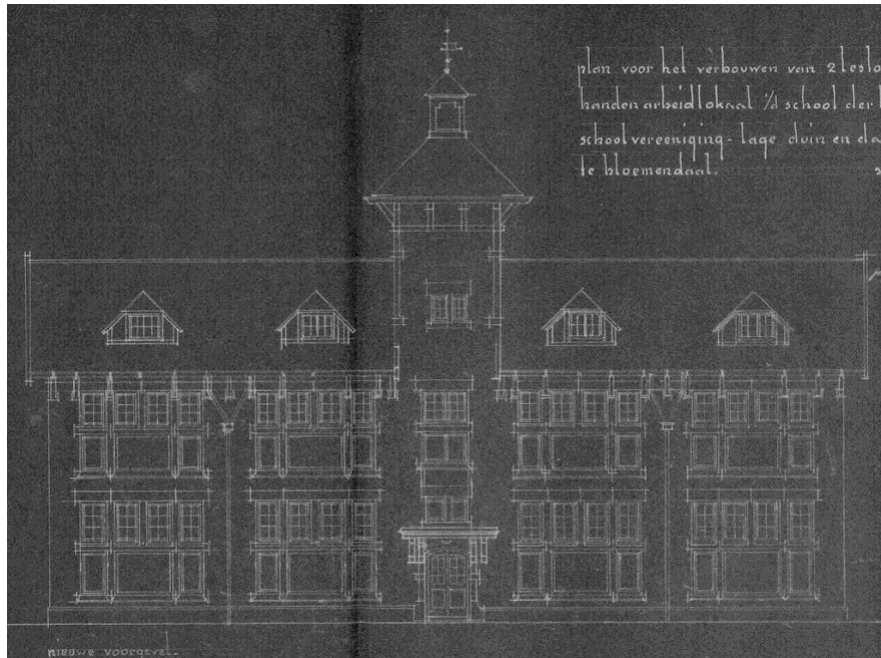
Fase 7: 1936

Het aanbouwen van een conciërgewoning in de oksel van de rechter vleugel en het gymnastieklokaal naar ontwerp van architectenbureau Mulder en Van Asdonk [20]. De vensters van de voormalige conciërgewoning worden verbreedt door het plaatsen van vier bovenlichten met ramen met 2x3 roede verdeling met daaronder drie kozijnen met draairamen aan weerszijden, ten behoeve van een leslokaal lager onderwijs [21].

20. Rechter zijgevel nieuwe toestand in 1936. De vensters invullingen eerste verdieping rechtervleugel worden veranderd en rechts wordt een conciërgewoning gebouwd

In deze fase worden ook twee lokalen op de eerste verdieping in de centrale vleugel links verbouwd ten behoeve van zesde en zevende klasse onderwijs. De vensters aan deze gevels worden verbreedt door het plaatsen van vier bovenlichten met ramen met 2x3 roede verdeling met daaronder drie kozijnen met draairamen aan weerszijden. Tevens worden de schuine luifel van de hoofd entree vervangen en worden bovenliggende vensterinvullingen aangepast [17] [21].

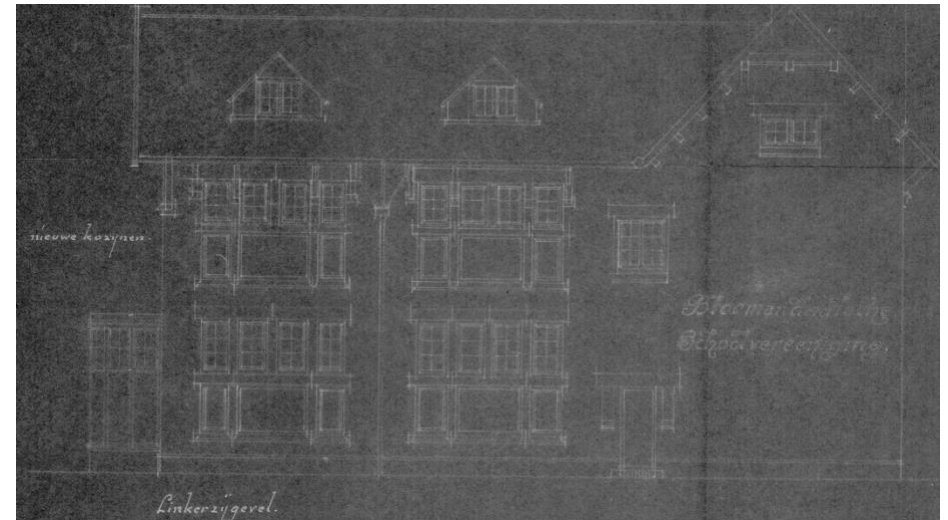
21. Voorgevel nieuwe toestand in 1936. De venstersinvullingen eerste verdieping links worden veranderd

Fase 8: 1937

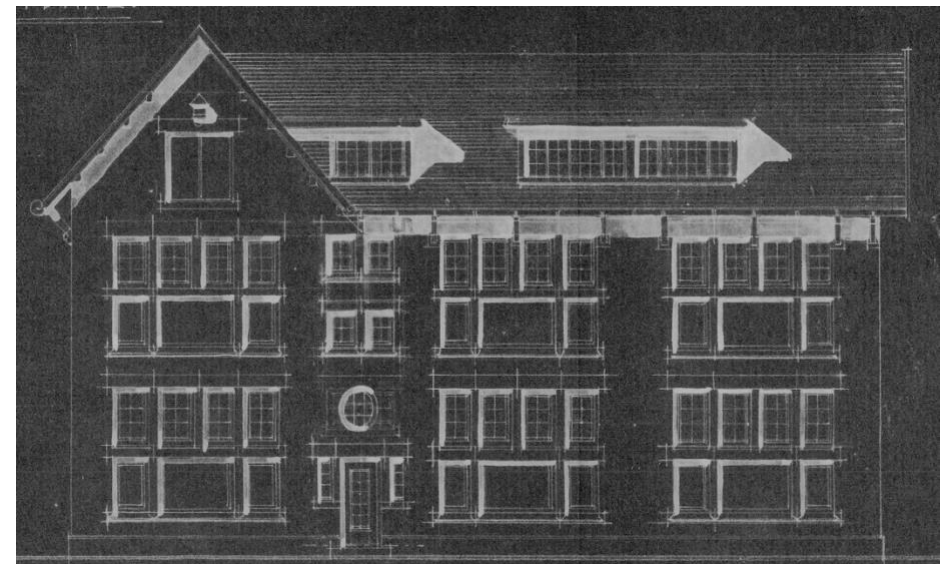
Het verbouwen van twee lokalen eerste verdieping in linkervleugel. De vensters aan deze gevels worden verbreed door het plaatsen van vier bovenlichten met ramen met 2x3 roedeverdeling met daaronder drie kozijnen met draairamen aan weerszijden [22]. De lokalen hebben een binnenwand zonder deur en kastjes aan één zijde van de wand, en worden een zang- en overblijflokaal en een nieuw leslokaal.

Fase 9: 1938

Het maken van een handenarbeidlokaal op de zolder Zuidzijde. In het dak worden brede dakkapellen aangebracht aan de buiten- en binnenzijde. Op de verdieping wordt een nieuwe trap geplaatst naar het handenarbeidlokaal. De vensterinvulling in het trappenhuis wordt hiervoor (weer) aangepast. Boven de deur komt een rond venster en de kozijnen daarboven worden wat lager [21][23]. In de centrale vleugel wordt het oude handenarbeid lokaal aangepast tot een nieuw lokaal voor Montessorionderwijs. De linker zijgevel wordt in deze fase niet ingebroken voor een nieuwe vensterinvulling [26].

22. Linker zijgevel nieuwe toestand in 1937. De venstersinvullingen eerste verdieping worden veranderd

23. Rechter zijgevel nieuwe toestand in 1938

Alle vensterinvullingen uit de jaren dertig zijn naar ontwerp van Mulder en Van Asdonk.

Periode 1940-1957

In deze periode zijn werkzaamheden uitgevoerd die voor de faseringen van de school minder belangrijk zijn en zijn daarom niet als fase opgenomen.

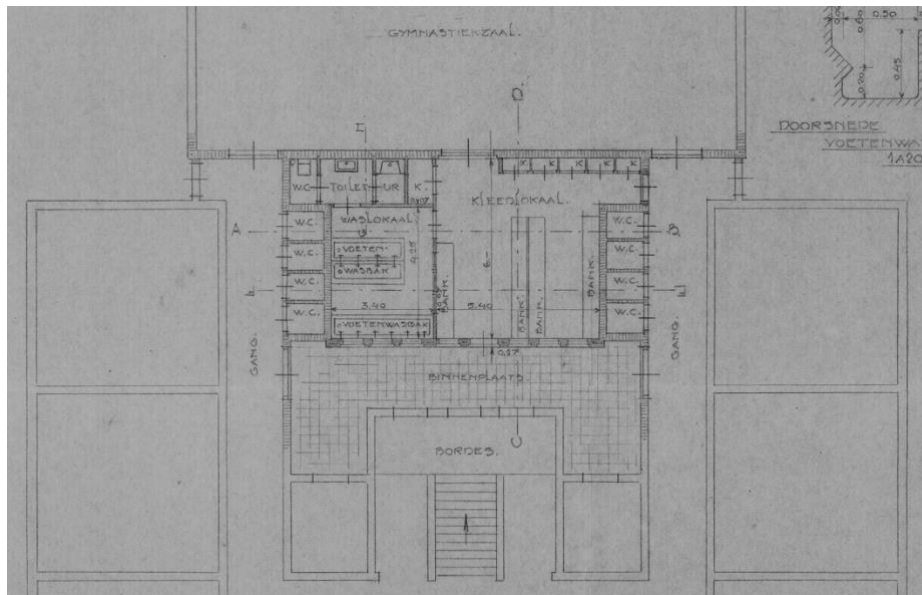
1940: het vergroten van de fietsenbergrplaats op het terrein van de school.

1946-1947: nieuwe fietsenbergrplaats op het speelterrein ter vervanging van de door de bezetting gesloopte fietsenbergrplaats.

1951: maken van een zandbak op grote speelplaats direct achter de halfronde erker

1953 Het bouwen van een kleed- en waslokaal bij de gymnastiekzaal op de binnenplaats [24].

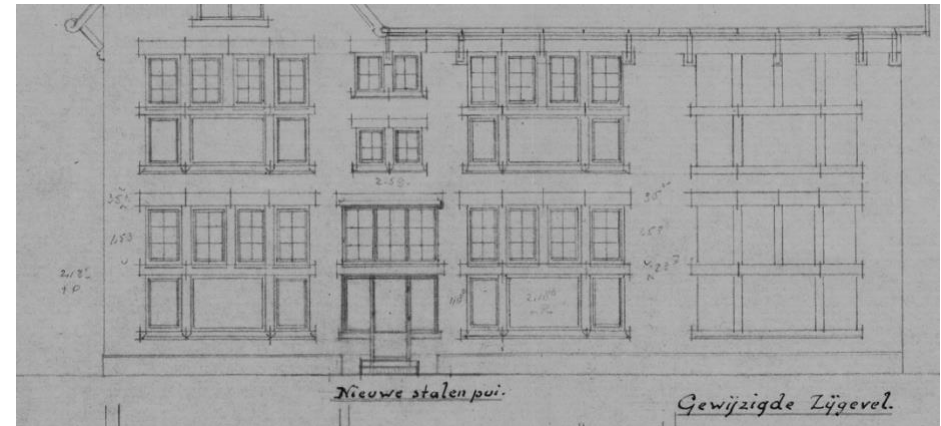
1957: Het bouwen van een bergplaats voor speelartikelen tegen de fietsenbergrplaats op het terrein

24. Begane grond binnenplaats nieuwe toestand in 1953

Fase 10: 1957

Het verbouwen van een nieuw klein lokaal voor docenten in de rechter vleugel. De vensterinvulling wordt hiertoe aangepast [25].

25. Gevelaanzicht ten behoeve van nieuw lokaal

Fase 11: 1968

Verwijderen van de toren en de oorspronkelijke dakkapellen. In de vergunningsaanvraag is als reden gegeven: verzakking tot 24 cm in het gehele gebouw, waarbij deze toren een van de meest versturende elementen is. Met het verwijderen van de toren en de dakkapellen worden bitumen shingles aangebracht in plaats van de oorspronkelijke natuursteen leien.

De middentravee van de entree krijgt andere deuren en bovenlichten met glas in lood. Tevens zijn bij het gymnastieklokaal de roeden uit de ramen verdwenen en de deuren vervangen [21][11][26].

Fase 12: 1975

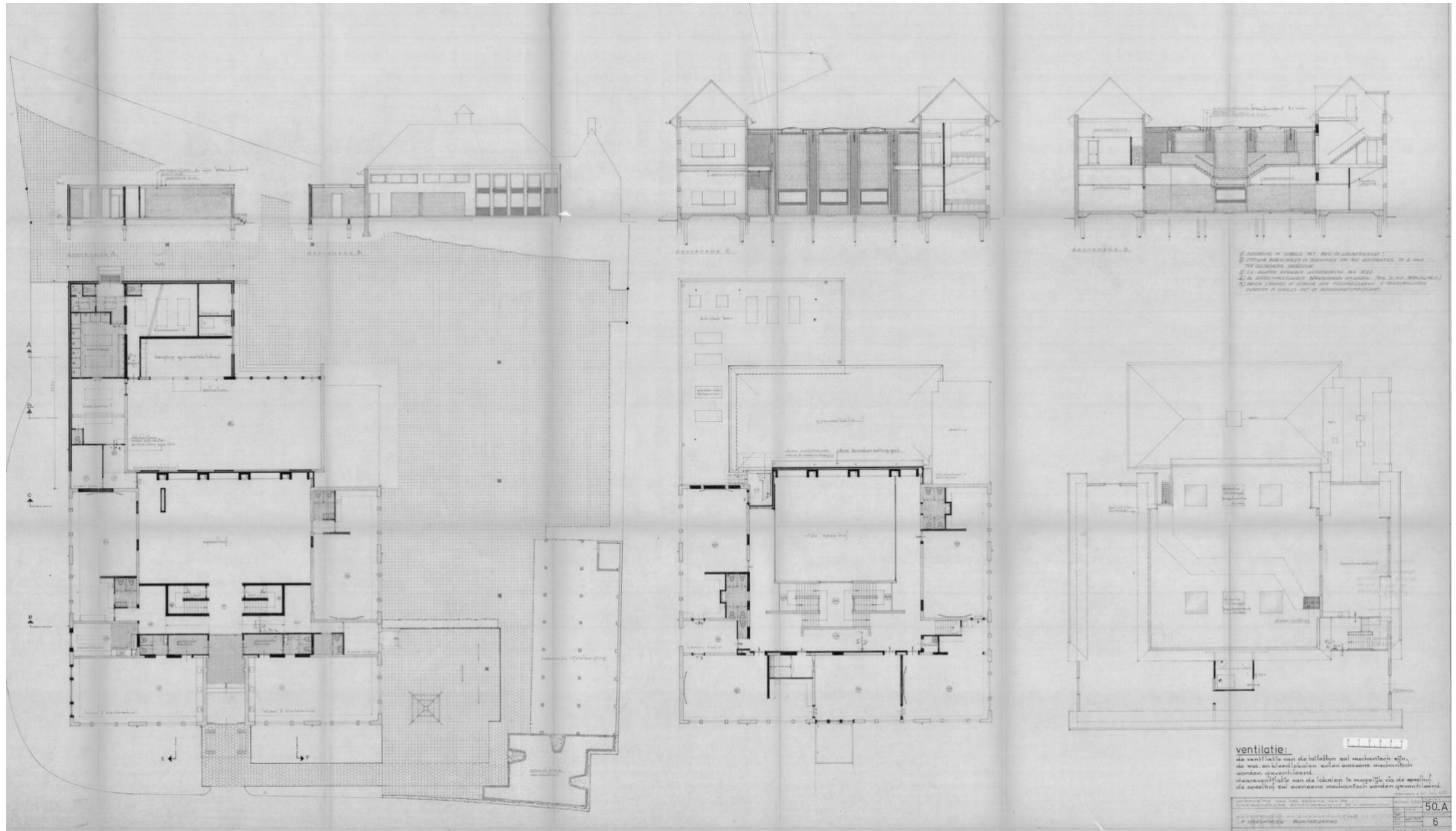
Overkapping van de binnenplaats en ingrijpende interne verbouwing. Maken van laagbouw met kleedkamers en waslokaal om het gymnastiekzaal. De erker en raampartij in de kopgevel van de rechter vleugel verdwijnen en de achtergevel van het gymnastieklokaal krijgt nieuwe vensterinvullingen. Modernisering van de hoofdentree en aanpassing van de vensterinvulling boven de entree en dakkapellen. De linkergevel wordt ingebroken voor nieuwe vensterinvullingen [27].

Intern worden plaatselijk klampen tegen voormalige buitengevels en binnenwanden uit de bouwtijd gemetseld en worden (schuine) plafondverlagingen gemaakt en binnenwanden in de klaslokalen geplaatst. De klaslokalen op de begane grond krijgen betonnen vloeren [28]. In de conciërgewoning wordt de steektrap verbouwd tot tweekwartentrap.

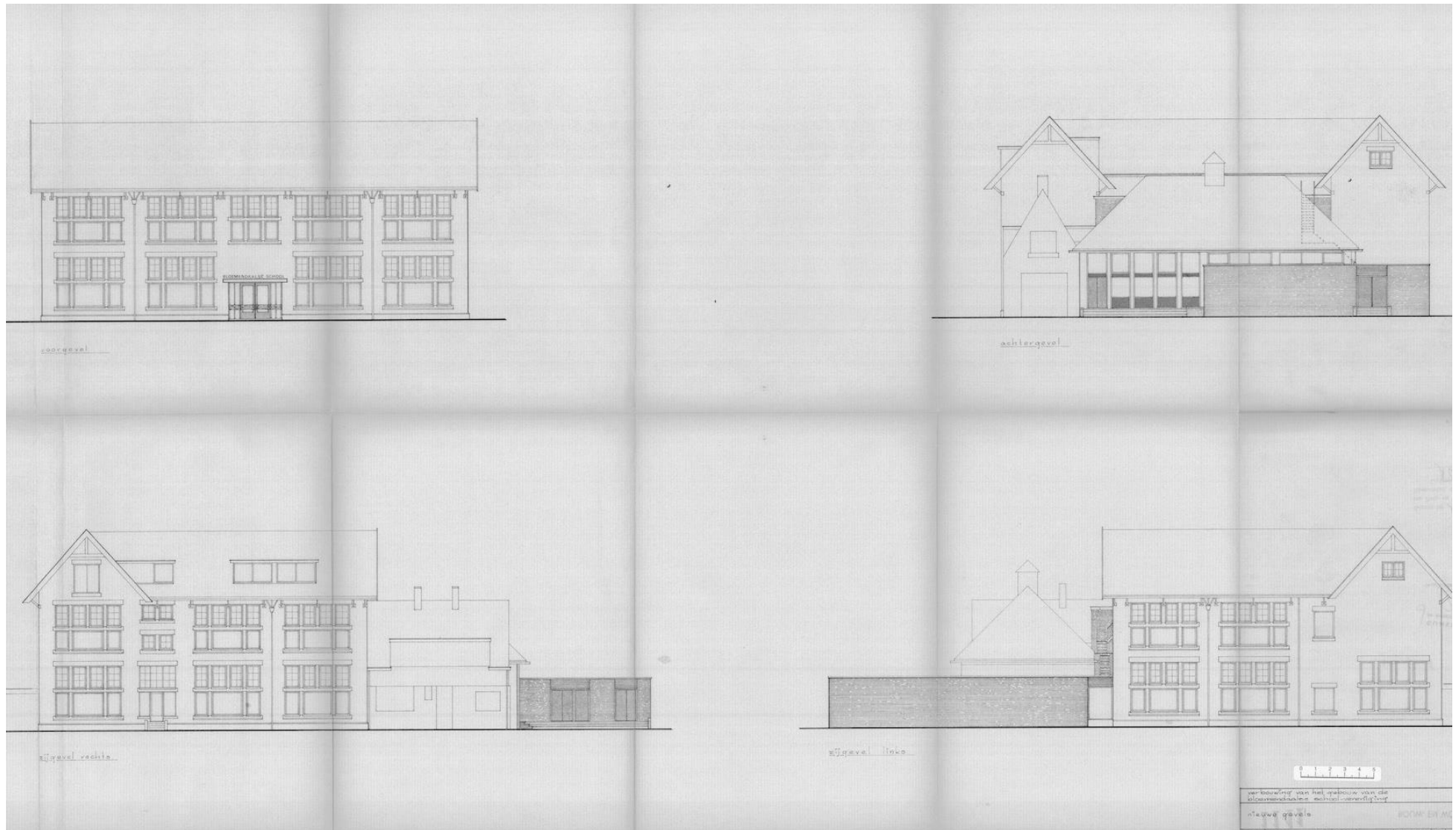

26. Gevelaanzichten nieuwe toestand in 1968

27. Gevelaanzichten, doorsneden en plattegronden nieuwe toestand getekend in 1972. Nieuwe gevels en wanden/klampen zijn in zwart aangegeven

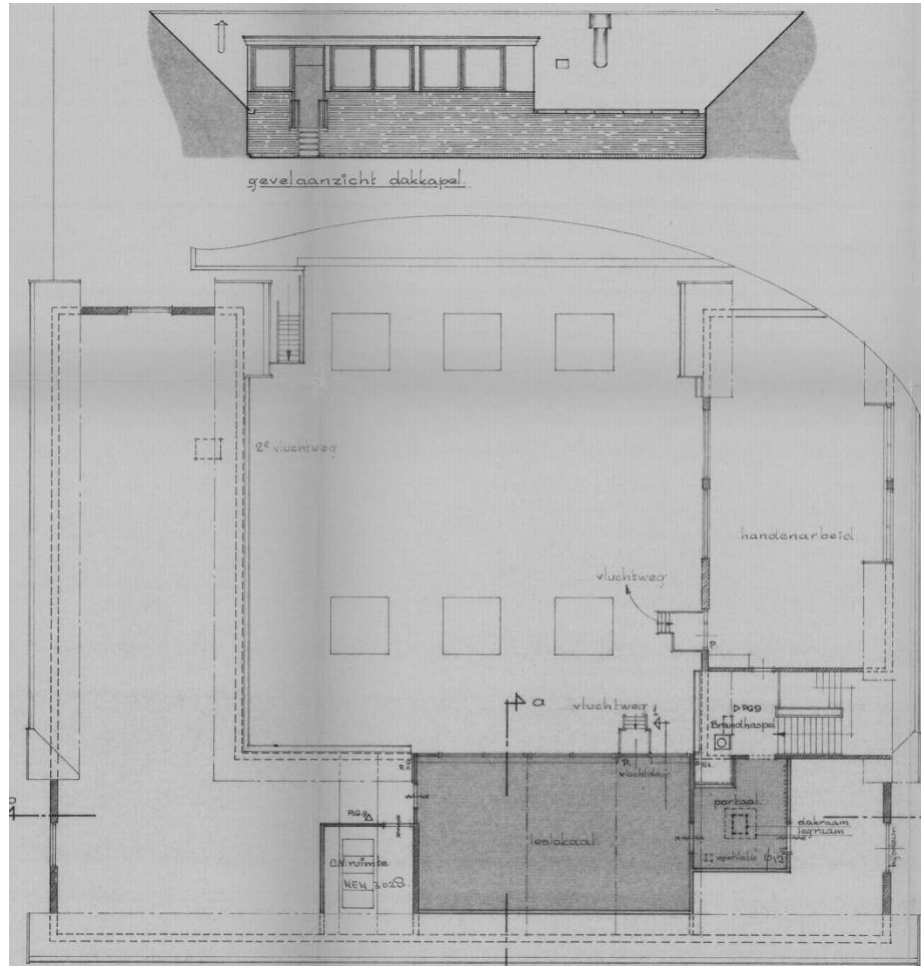

28. Gevelaanzichten nieuwe toestand getekend in 1972.

Fase 13: 1978

Zolder van de centrale vleugel wordt leslokaal met aan de achterzijde een brede dakkapel [29].

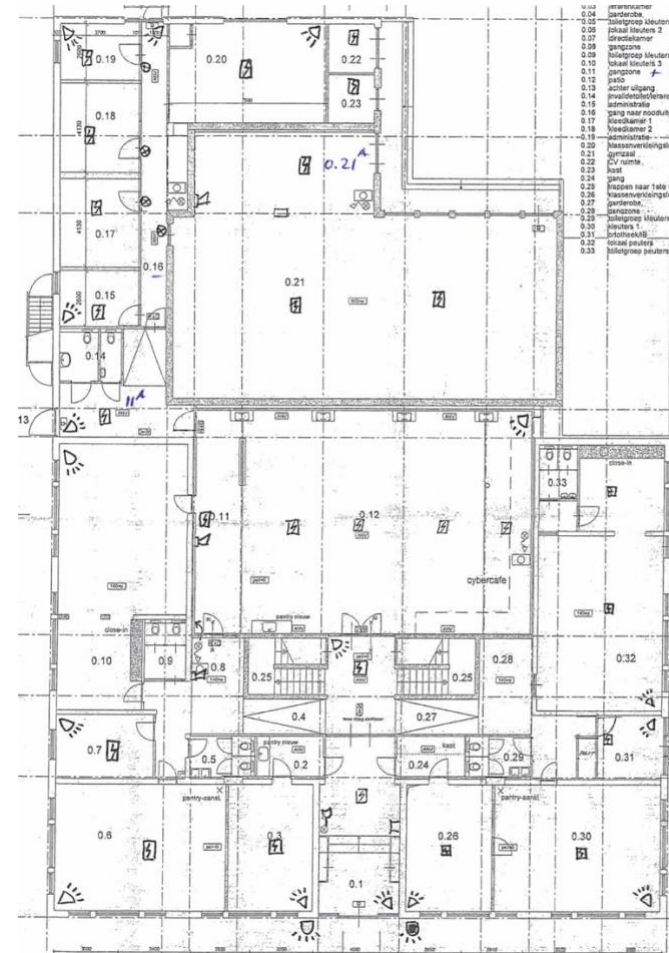

29. Zolder centrale vleugel nieuwe toestand in 1978

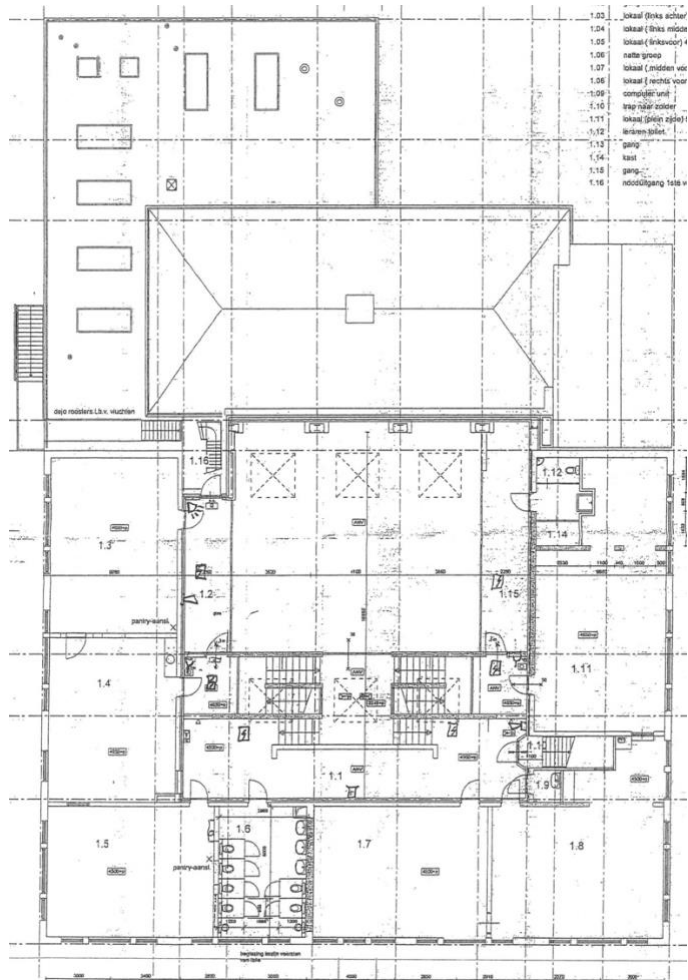
Fase 14: 1979-heden

De laagbouw om de gymnastiekzaal wordt aangepast door nieuwe kleed- en waslokalen via een nieuwe gang te ontsluiten en het inbreken van enkele vensters [30]. Op alle verdiepingen

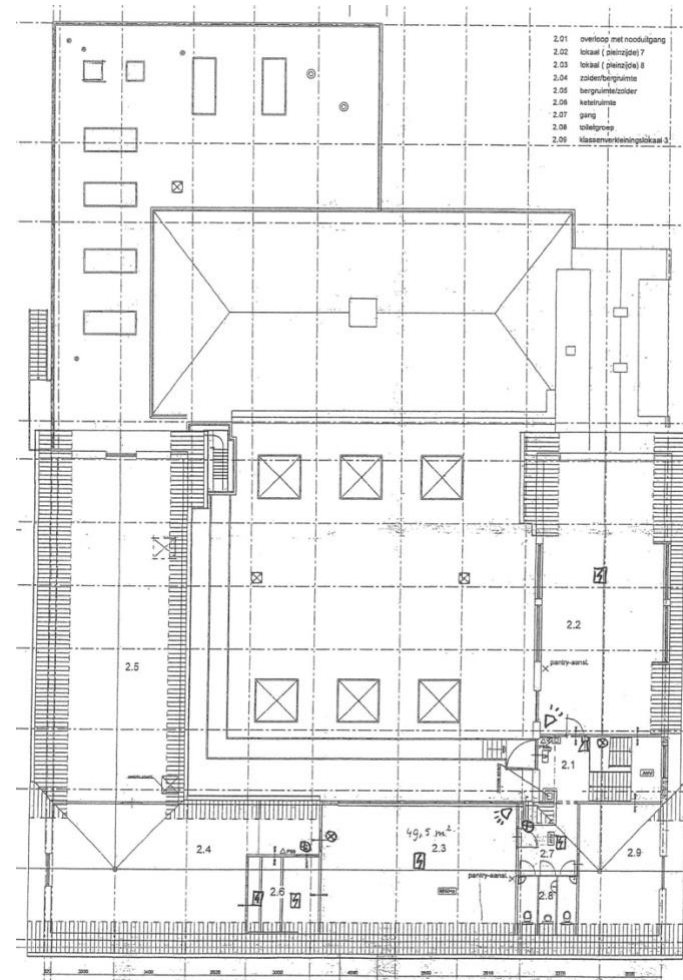
worden toiletten uitgebreid en gemoderniseerd [31]. Op de zolder wordt een uitgang geplaatst vanuit het trappenhuis van de rechter vleugel, een dakhuis rechts in de centrale vleugel die niet op tekening staat [32]. Plaatsing van deur in de raampartij rechtergevel bij de conciërgewoning [33]. Tevens wordt in deze fase enkel glas vervangen voor isolatieglas, dit is vooral plaatselijk.

30. Begane grond nieuwe toestand in 2003

31. Verdieping nieuwe toestand in 2003

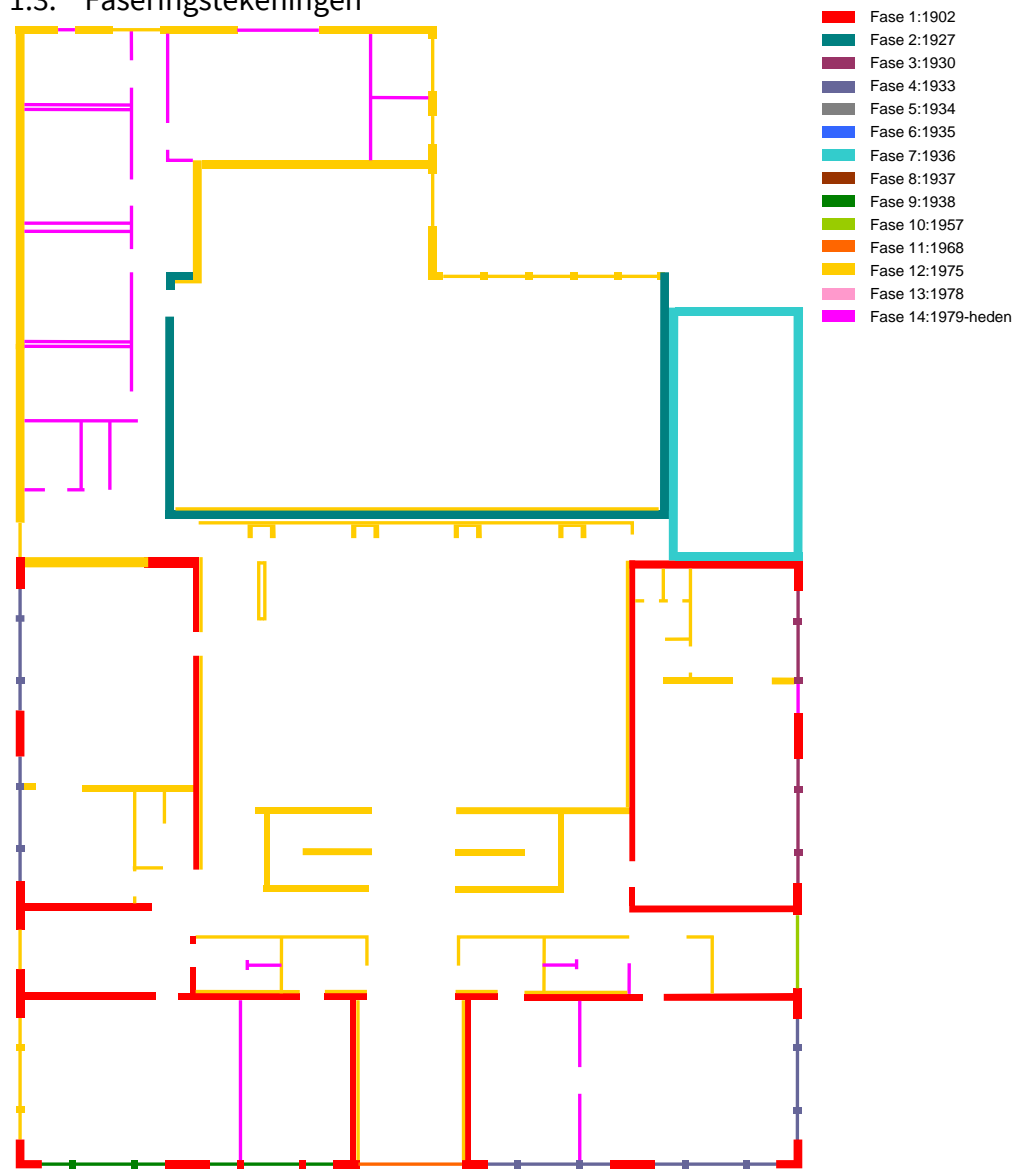
32. Zolder nieuwe toestand in 2003

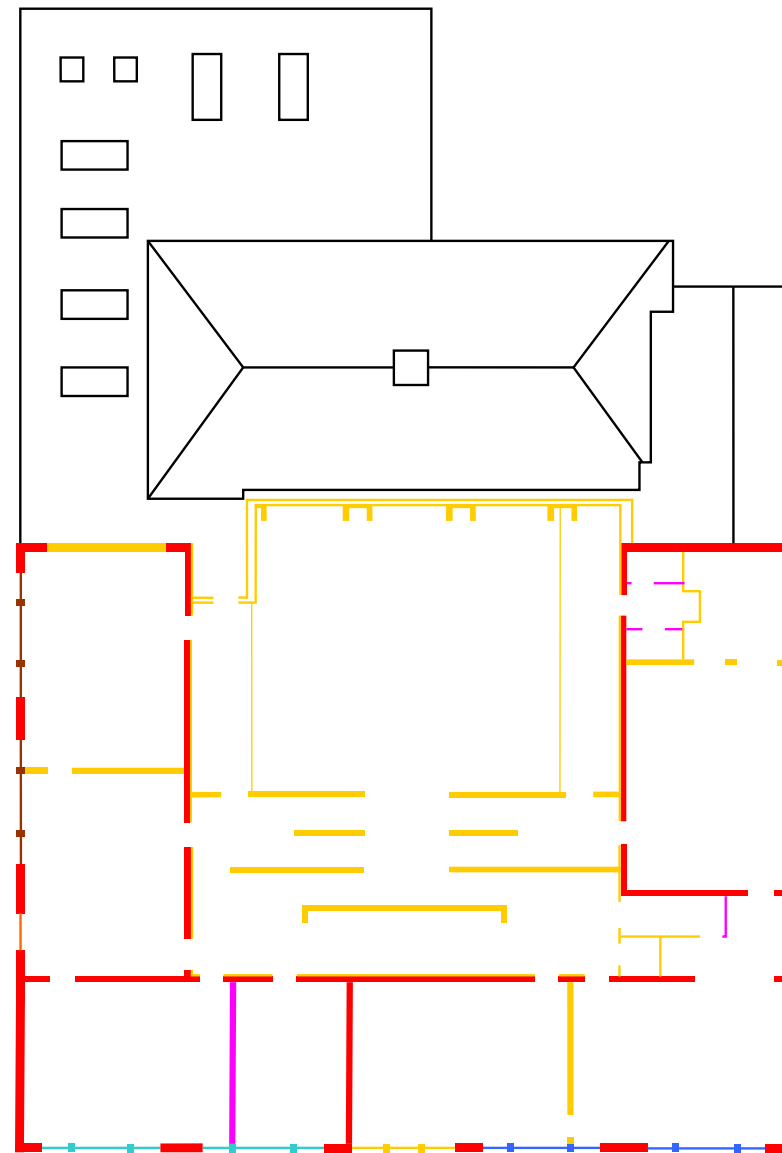
33. Rechter zijgevel in 1988 (links) en rechterzijgevel in 1998, nu met deur in rechter raampartij (rechts)

1.3. Faseringstekeningen

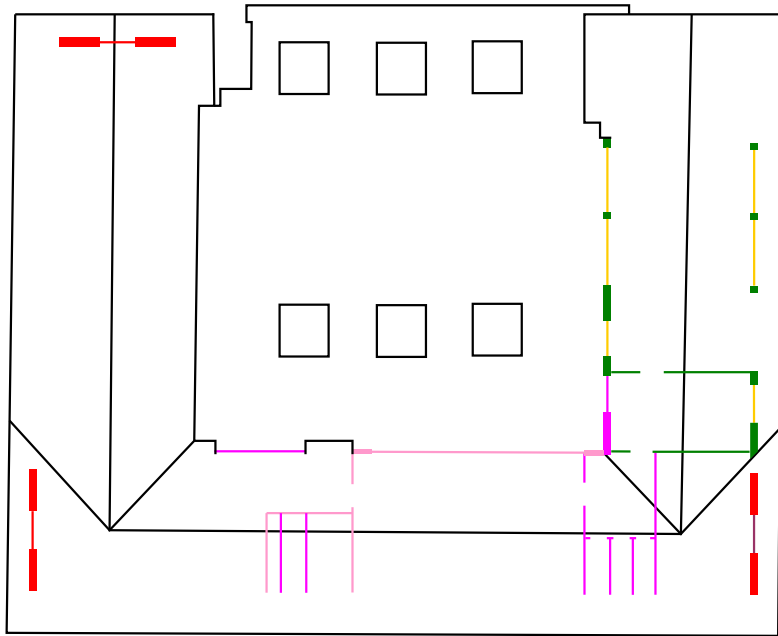

Begane grond

- Fase 1:1902
- Fase 2:1927
- Fase 3:1930
- Fase 4:1933
- Fase 5:1934
- Fase 6:1935
- Fase 7:1936
- Fase 8:1937
- Fase 9:1938
- Fase 10:1957
- Fase 11:1968
- Fase 12:1975
- Fase 13:1978
- Fase 14:1979-heden

Verdieping

Zolder

1.4. Gebruiks- en bewonersgeschiedenis

Het gebouw voor de Bloemendaalse Schoolvereniging is vanaf de oprichting in 1902 gebruikt als schoolgebouw [34]. De oprichting is mede mogelijk gemaakt door het uitgeven van aandelen aan de ouders, de school bevindt zich in een omgeving van welvarende mensen.

De school geeft aandacht voor culturele ontwikkeling. Vanaf 1908 worden schoolreizen georganiseerd en in 1927 komt er een lokaal voor Sloyd onderwijs (een systeem van op handwerk gebaseerd onderwijs dat in 1865 is gestart door Uno Cygnaeus in Finland). Dit lokaal komt op de plaats van het gymnastieklokaal dat tot dan intern was en naar een zelfstandig gebouw verhuisd dat aan de achterzijde van de school wordt geplaatst.

Intern was er oorspronkelijk een conciërgewoning op de verdieping in het midden van de rechter vleugel. In de jaren dertig worden meerdere leslokalen verbouwd voor het geven van Montessorionderwijs waarbij de conciërge woning extern tegen de school wordt geplaatst. Het handenarbeidlokaal verhuisd van de begane grond naar de zolder.

In de jaren zeventig vindt een grote verbouwing plaats waarbij de grootte van lokalen veranderd door binnenwanden anders te plaatsen. De binnenplaats wordt overdekt waarbij de kleedkamers en waslokaal voor gymnastiek worden verplaatst naar een nieuwe laagbouw die om het gymnastieklokaal loopt. De binnenplaats wordt een open ruimte die in verbinding staat met de twee zijvleugels doordat de gangen direct aansluiten op de binnenplaats. De verbouwing speelde in op het doorbreken van het klassensysteem.¹

34. Leslokaal in 1902

¹ Uit: <https://www.archieven.nl/> > Bloemendaalse Schoolvereniging (BSV) te Bloemendaal > Geschiedenis

2. Bouwhistorische beschrijving

2.1. Inleiding

Bij de beschrijving van het gebouw is gekozen om plaats met voor, links, achter en rechts aan te geven, gezien vanuit de voorgevel. De langsegevels heten daarmee simpelweg linker zijgevel en rechter zijgevel met daarachter de achtergevel. Bij de school worden tevens de vleugels benoemd. De centrale vleugel is waar de hoofdingang is. Daarachter liggen links en rechts respectievelijk de linker- en rechter vleugel.

Elke vleugel heeft dus een gevel, maar ook één of twee kopgevels. De centrale vleugel heeft twee kopgevels die onderdeel zijn van de linker- en rechtergevel. De linker- en rechter vleugel hebben beiden een kopgevel die onderdeel zijn van de achtergevel. Tussen kopgevels van de centrale vleugel is een smal geveldeel dat de linker- en rechtergevel verbindt. Deze heet verbinding.

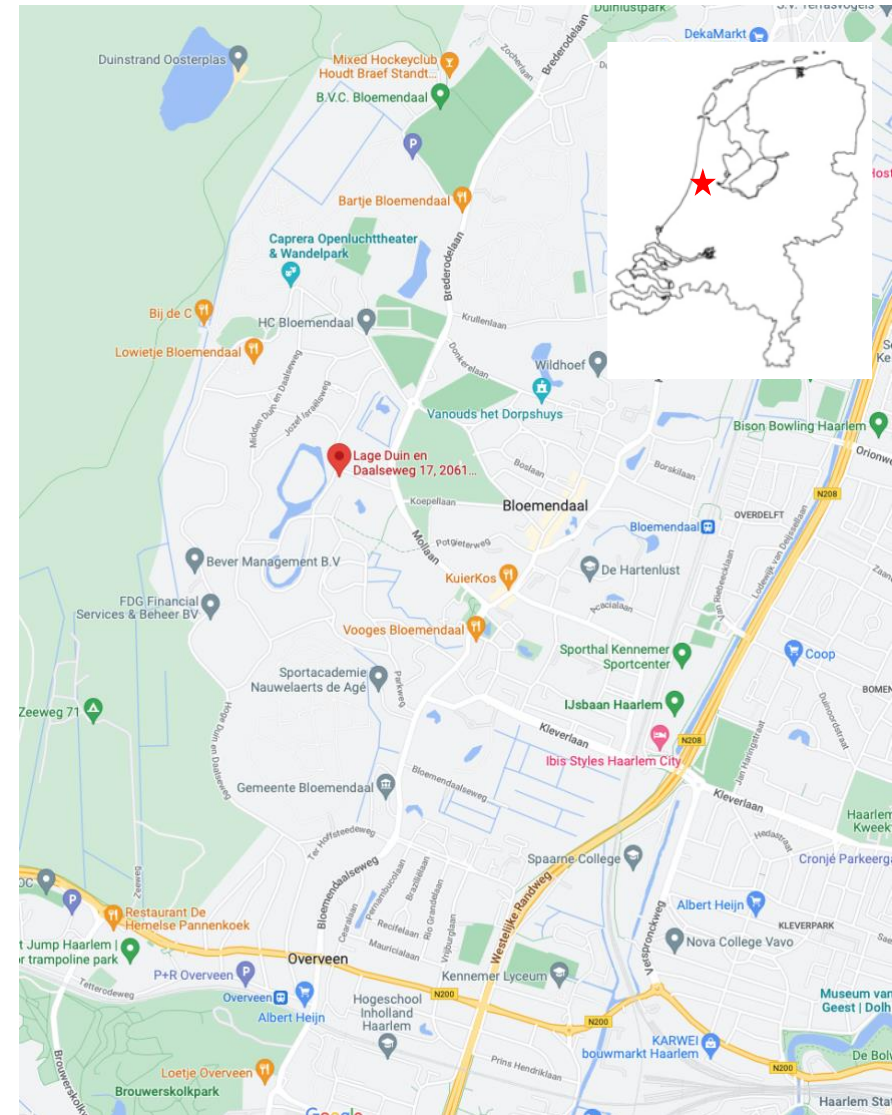
2.2. Stedenbouwkundige situatie en context

Het gebouw voor de Bloemendaalse Schoolvereniging ligt in het villapark Duin en Daal dat in een vallei ligt dat aan drie zijden is omsloten door duinruggen. Het villapark ligt aan de westzijde van de dorpskern van Bloemendaal en op een steenworp van het nationaal park Kennemerland dat over haar gehele breedte van 5 kilometer naar Bloemendaal aan Zee leidt.

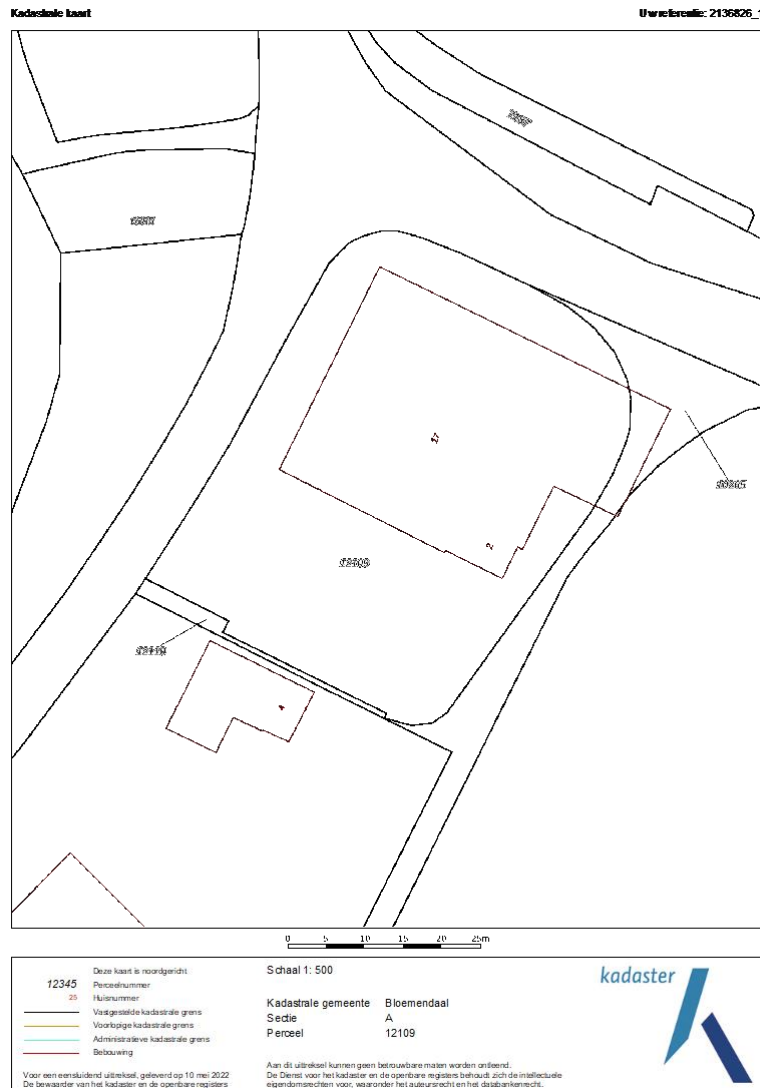
De oorspronkelijke buitenplaats Duin en Daal ligt 100 meter noordelijk van de school tegen de ringvormige waterpartij. De school zelf ligt op de kruising van de Lage Duin en Daalseweg en de Mollaan en is aan de achterzijde ingesloten door boombegroeiing waarmee de school een landelijke ligging heeft.

In Bloemendaal werden in het begin van de twintigste eeuw scholen gebouwd met een vergelijkbare U vorm als gebouw van de Bloemendaalse Schoolvereniging. Aan de Bos en Duinlaan 1 werd de Christelijke lagere school (1909) en aan de Vijverweg 31 werd de M.U.L.O.-school (1911) gebouwd.

De gebruikte kaart is een uitsnede van Google Maps [35]. Kadastraal behoren de school tot sectie A nummer 12109 [36].

35. Overzichtskaart van 10 mei 2022

36. Kadastrale kaart 10 mei 2022

2.3.1 Bouwmassa

De school bestaat uit een U-vormige bouwmassa van drie bouwlagen onder zadeldaken waarbij de binnenplaats is overdekt met een plat dak ter hoogte van de kapvoet. De hoofdingang aan de voorgevel bevindt zich aan de onderzijde van de U-vorm. De open zijde van de U-vorm wordt afgesloten door een rechthoekige bouwmassa van één laag onder schilddak, het gymnastieklokaal.

In de oksel van de school en het gymnastieklokaal bevindt zich aan de rechter zijgevel een rechthoekige bouwmassa van twee bouwlagen onder zadeldak, de conciërgewoning. In de oksel van de school en het gymnastieklokaal bevindt zich aan de linker zijgevel en de achtergevel van het gymnastieklokaal een L-vormige bouwmassa van één bouwlaag onder plat dak, de laagbouw.

2.3.2 Gevels

Voorgevel

De voorgevel [37] van de school bestaat uit metselwerk in kruisverband met een snijvoeg die grotendeels origineel is. De vensters zijn geplaatst in vijf traveeën. In de middelste travee bevindt zich de hoofdentree met aan weerszijden per verdieping twee vensters waarachter zich oorspronkelijk één of twee lokalen bevonden.

De vensters van de lokalen bestaan uit vier bovenlichten met ramen met 2x3 roedeversdeling met daaronder drie kozijnen met draairamen aan weerszijden. De vensters hebben een hardstenen latei, kalf en vensterbank en gemetselde penanten waarin de kozijnen zijn gevat. De dagkanten van het gevelwerk bestaat uit geel geglaazuurde hoekstenen. De vensterinvullingen dateren allen uit de jaren dertig.

Op de verdieping zijn plaatselijk enkele ramen vervangen en hebben enkele ramen isolatieglas. Dit is niet gedocumenteerd maar is wellicht in de laatste fase onder te brengen. Het aantal vervangingen en de waargenomen andere detaillering is te weinig om te kunnen spreken van waardenerosie.

Alle kozijnen zijn wit geschilderd en de ramen blauw. Uitzondering is het raamkozijn in de tweede travee op de verdieping dat geheel wit geschilderd is [37 rechts]. Dit komt doordat hierachter de recente toiletgroep is aangelegd waardoor dit raamkozijn een ventilatierooster heeft gekregen en het draairaam uit functie is geraakt.

De vervanging van de oorspronkelijke vensters in kozijnen tussen gemetselde penanten, heeft het mogelijk gemaakt om de lokalen niet meer in hele traveeën in te delen maar in lokalen van verschillende breedte waarbij de scheiding op de penant ligt. Achter de voorgevel is dit bij elk lokaal gedaan.

37. Voorgevel (links) en twee linker traveeën met (rechts)

38. Hoofdingang (links) in het middelste travee met zichtbare bouwsporen in metselwerk (rechts)

De middelste travee heeft de hoofdingang met dubbele deur die met de grote verbouwing van 1975 is geplaatst [38 links]. Bovenliggend metselwerk herinnert aan het bovenlicht dat er -in meerdere vormen sinds de oprichting- tot 1975 heeft gezeten. De vensterin-vulling op de verdieping dateert ook van die datum maar heeft een ontwerp dat overeenkomt met de jaren dertig. Vanwege de smallere traveemaat bestaan de vensters uit drie bovenlichten met ramen met 2x3 roedeverdeling met daaronder drie even grote kozijnen met draairamen aan weerszijden.

Direct boven de verdiepingvensters bevindt zich de dakconstructie van gesneden sierspanten die op het dak overstek aansluiten [38 rechts].

Linker zijgevel

De linker zijgevel van de school bestaat uit metselwerk in kruisverband met een snijvoeg die grotendeels origineel is [39 links]. De vensters zijn geplaatst in drie traveeën met een smal deel dat de linkervleugel met de kopgevel van de centrale vleugel verbindt. Het linker deel, de linker vleugel, heeft per verdieping twee vensters waarachter zich oorspronkelijk één of twee lokalen bevonden. Het rechterdeel heeft één venster op de begane grond en één venster op de zolderverdieping.

De vensters van de lokalen bestaan uit vier bovenlichten met ramen met 2x3 roedeverdeling met daaronder drie kozijnen met draairamen aan weerszijden. De vensters hebben een hardstenen latei, kalf en vensterbank en gemetselde penanten waarin de kozijnen zijn gevat. De dagkanten van het gevelwerk bestaat uit geel geglazuurde hoekstenen. Opmerkelijk is dat de raamkozijnen op de begane grond van de linkervleugel een middenstijl hebben [39 rechts]. Dit is bij geen van de andere kozijnen waargenomen.

De vensterin-vullingen van de linkervleugel dateren uit de jaren dertig. Het rechterdeel, de kopgevel van de centrale vleugel, heeft op de begane grond een soortgelijke vensterin-vulling die van 1975 dateert. Op de zolderverdieping is een raamkozijn daterend uit de oprichting, waarboven een ingemetselde ontlastingsboog te zien is [40 links]. De vensterin-vullingen in de verbinding van de vleugels dateren van 1975 en 1968. Opmerkelijk is dat de hoekstenen niet geglazuurd zijn maar geel geschilderd [40 rechts].

Alle kozijnen zijn wit geschilderd en de ramen blauw. Uitzondering is het raamkozijn in de verbinding op de verdieping wat een ventilatierooster aan de bovenzijde heeft waardoor het draairaam uit functie is geraakt.

Ook hier hebben de penanten het mogelijk gemaakt om de lokalen niet meer in hele traveeën in te delen maar in lokalen van verschillende breedte. Achter de kopgevel is nog wel een binnenmuur op haar oorspronkelijke plaats.

39. Linker zijgevel (links) en vensterinvulling beganegond linker vleugel met raamkozijn met middenstijl (rechts)

40. Origineel raamkozijn (links) dagkanten met geglazuurde en geschilderde hoekstenen (rechts)

Achtergevel

Met de achtergevel van de school worden de kopgevels van de linker- en rechtervleugel bedoeld. Deze bestaan uit metselwerk in kruisverband met een snijvoeg die grotendeels origineel is. Op de zolderverdieping van de linker vleugel is een raamkozijn daterend uit de oprichting, waarboven een ingemetselde ontlastingsboog te zien is. Daaronder is metselwerk zichtbaar van de in 1975 dichtgezette vensterinvulling. Aan de linkerzijde van de kopgevel is een verbreding van het metselwerk zichtbaar. Dit is de klamp die is aangebracht ten behoeve van het interieur [41 links].

De kopgevel van de rechtervleugel heeft geen vensteropeningen. Van de kopgevels is alleen de verdieping zichtbaar. Hieronder zijn de gevels aangesloten op de laagbouw, het gymnastieklokaal en de conciërgewoning [41 rechts].

41. Achtergevel met kopgevel linker vleugel (links) en kopgevel rechter vleugel (rechts)

Laagbouw

De laagbouw van de school is de L-vormige aanbouw die achter de linkervleugel een deel van het gymnastieklokaal omarmt. De laagbouw bestaat uit drie gevels met metselwerk in wildverband met een platvolle cementvoeg en is opgebouwd uit spouwmuren [27]. De linker zijgevel ligt in het verlengde van de linker zijgevel van de school en heeft in aansluiting daarmee een vensterinvulling met deurkozijn en zijlicht met een houten puivulling daarboven. Deze stamt uit de bouwtijd van 1975. Links hiervan is een kooi waarin de vluchtrap vanuit het platte dak en de eerste verdieping van linker vleugel. Deze dateert van daarna en van vóór 2003 [42 links].

In de achtergevel is een soortgelijk deurkozijn opgenomen dat eveneens uit de bouwtijd van de laagbouw dateert [42 rechts]. De raamkozijnen aan weerszijden van het deurkozijn zijn ingezaagd. Het linker raamkozijn dateert van voor 2003 en het rechter raamkozijn van na 2003 [43 links]. De rechter zijgevel bestaat uit vijf deurkozijnen met puivulling daarboven, die ook weer uit de bouwtijd stammen [43 rechts].

42. Linker zijgevel laagbouw (links) en achtergevel laagbouw (rechts)

43. Links de originele gevelopening en rechts een ingezaagde opening (links) en de rechter zijgevel (rechts)

Gymnastieklokaal

Het gymnastieklokaal ligt achter het schoolgebouw en sluit daarmee de binnenplaats af. De voorgevel van het gymnastieklokaal is de gevel aan de binnenplaats. Deze is niet meer zichtbaar doordat in de verbouwing van 1975 een klamp tegen de voor- en achterzijde is geplaatst. De bouwtekening toont dit echter niet [27]. Op het dak is de voortzetting van de gevel zichtbaar om de hoogte van het platte dak van de binnenplaats te halen [44 links].

Het bovenste deel van de linker zijgevel is uit de bouwtijd van 1927 en bestaat uit metselwerk in kruisverband met een snijvoeg die grotendeels origineel is [44 rechts]. De achtergevel daarentegen is volledig vernieuwd in 1975 ten behoeve van meer lichttoetreding vanwege de omlopende laagbouw [45].

Van de rechter zijgevel is een smalle strook zichtbaar in de aansluiting met de conciërgewoning. Ook dit metselwerk is origineel en is in kruisverband gemetseld en met een snijvoeg afgewerkt [44 rechts].

44. Gevel boven de voorgevel gymnastieklokaal (links) en linkerzijgevel (rechts)

45. Achtergevel (links) en rechter zijgevel in aansluiting met de conciërgewoning

Conciërgewoning

De voorgevel van de conciërgewoning ligt in het verlengde van de rechter zijgevel van de school en bestaat uit metselwerk in kruisverband met een snijvoeg vergelijkbaar met dat van de school. De gevel ligt koud tegen de achtergevel van de school en een halve steen terug ten opzichte van de rooilijn van de school.

De linker vensterinvulling is een raamkozijn met een dubbele middenstijl en een middendorpel onder drie bovenlichten met ramen met staande middenroede en boven drie ramen met 2x3

roedenverdeling waarvan de buitenste kunnen draaien. Rechts daarvan een smal raamkozijn met kiepraam voor het toilet. In het midden het deurkozijn met glas in lood in het bovenlicht en de voordeur met raam in 3x2 roeden verdeling. Aan de rechterzijde van de voorgevel een kozijn met middenstijl waarin twee draairamen met 2x3 roedenverdeling staan.

In het gevelvlak boven de verdieping ligt het dakhuis dat, omdat het niet door een goot onderbroken wordt met de gevel wordt meegerekend. Het dakhuis bestaat uit drie dubbele vensters met elk een smalle middenstijl waarin zes draairamen met 2x3 roedenverdeling passen [46 links].

De rechter zijgevel van de conciërgewoning heeft op de begane grond een licht gebolde erker op gemetselde borstwering. De drie kozijnstijlen geven plaats aan vier ramen waarvan de buitenste voorzien zijn van klappramen met verticale middenstijl met daaronder ramen met 2x2 roedenverdeling. De binnenste ramen zijn draairamen met 2x3 roedenverdeling.

Op de verdieping zijn twee kozijnen gescheiden door een gemetselde penant. De draairamen hebben een 2x3 roedenverdeling. Onder beide raamkozijnen is een bloembak geplaatst die door klossen in het metselwerk is verbonden [46 rechts].

46. Voorgevel conciërgewoning (links) en rechter zijgevel (rechts)

Rechter zijgevel

De rechter zijgevel van de school bestaat uit metselwerk in kruisverband met een snijvoeg die grotendeels origineel is [47 links]. De vensters zijn geplaatst in drie traveeën met net als de linker zijgevel, een smal deel dat de rechtervleugel met de kopgevel van de centrale vleugel verbindt. Het rechterdeel, de rechter vleugel, heeft per verdieping twee vensters waarachter

zich oorspronkelijk één of twee lokalen bevonden. Het linkerdeel heeft één venster op de begane grond, de verdieping en de zolderverdieping.

De vensters van de lokalen bestaan uit vier bovenlichten met ramen met 2x3 roedeverdeling met daaronder drie kozijnen met draairamen aan weerszijden. De vensters hebben een hardstenen latei, kalf en vensterbank en gemetselde penanten waarin de kozijnen zijn gevat. De dagkanten van het gevelwerk bestaat uit geel geglazuurde hoekstenen.

Opmerkelijk is dat het linker en rechter raamkozijn dikkere kozijnstijlen hebben. De reden hiervoor is niet duidelijk. Ook zijn de vensterbanken van de twee rechter raampartijen anders gehouwen dan de rest, namelijk door de houwlijn over de penant door te laten lopen. Het is mogelijk dat pas na het aanbrengen van deze eerste vensterbanken duidelijk werd dat deze detaillering minder goed was en de volgende vensterbanken daarop werden aangepast [49].

De vensterinvullingen van de kopgevel van de centrale vleugel en de rechter vleugel dateren uit de jaren dertig. De vensterinvullingen in de verbinding van de vleugels dateert op de begane grond van 1957 [48 links]. Hier is een ingang met pui gemaakt voor een klein lokaal voor docenten. De dagkanten van het gevelwerk hebben hier geen geglazuurde hoekstenen. Daarboven is in 1938 een vensterinvulling aangepast voor het trappenhuis naar het naar de zolder verplaatste handenarbeidlokaal. In het linker raamkozijn van de rechter raampartij is rond de jaren tachtig een deur geplaatst door een borstwering uit te zagen [48 rechts].

Op de zolderverdieping van de kopgevel is een raamkozijn dat in al rond 1930 aangepast is voor hijs werkzaamheden. De foto uit 1902 laat een raamkozijn zien vergelijkbaar met de linker kopgevel. In het metselwerk is dit te zien uit het onderste deel van de dagkanten waar geen geglazuurde hoekstenen zijn aangebracht: de plaats waar de borstwering is ingebroken [47 rechts].

Alle kozijnen zijn wit geschilderd en de ramen blauw. Uitzondering is het raamkozijn in de verbinding op de verdieping wat een ventilatiooster aan de bovenzijde heeft waardoor het draairaam uit functie is geraakt.

Ook hier hebben de penanten het mogelijk gemaakt om de lokalen niet meer in hele traveeën in te delen maar in lokalen van verschillende breedte. Achter de kopgevel is nog wel een binnenmuur op haar oorspronkelijke plaats.

47. Rechter zijgevel (links) en raamkozijn kopgevel (rechts)

48. Gevelpui verbinding (links) en uitgezaagde borstwering rechter raampartij (rechts)

49. Vensterbanken twee rechter raampartijen begane grond (links) en andere vensterbanken (rechts)

Daken

Het dak van de school bestaat uit drie schilddaken die elk een vleugel beslaan. De daken zijn gedekt met bitumen shingles en lopen met een overstek ruim over de gevels en worden door sierspanten ondersteund. Aan de kopgevels hebben de overstekken naar de nok boven de trek balk een makelaar en sierlijke steekschoren [50 links]. De nokken zijn bekleed met noklood en plaatselijk zink.

De rechter zijvleugel heeft twee brede dakkapellen aan de buitenzijde [50 rechts] en een dakhuis aan de binnenzijde die in 1938 zijn geplaatst. De vensterinvullingen zijn recent vernieuwd. Geheel rechts is na 2003 een tweede deur geplaatst die aan het trappenhuis toegang geeft. Links van het dakhuis is een dakraam zichtbaar dat van voor 1975 dateert maar een jongere glasvulling heeft [51 links].

50. Sierlijke afwerking overstek kopgevel (links) en dubbele dakkapel buitenzijde rechter vleugel (rechts)

Aan de achterzijde van de centrale vleugel is een brede dakhuis geplaatst in 1978 voor een leslokaal. Na 2003 is een verdere uitbreiding gekomen met een nieuw lokaal waarvoor rechts een tweede dakhuis met deur is gemaakt [51 rechts].

Binnen de U-vormige zadeldaken bevindt zich het platte dak boven de binnenplaats. Dit is gedekt met bitumen en heeft zes daklichten. Rondom het gymnastieklokaal is het platte dak van de laagbouw. Dit is gedekt is met bitumen en heeft tien daklichten [51 rechts].

51. Dakhuis binnenzijde rechtvleugel (links) en dubbele dakkapel binnenzijde centrale vleugel (rechts)

Het dak van het gymnastieklokaal bestaat uit een schilddak met bitumen shingles en een overstek ruim over de gevels. De nok is bekleed met noklood. Op de nok is een dakruiter die uit de bouwtijd stamt [52 links]. Het dak van de conciërgewoning bestaat uit een zadeldak met één schild dat met bitumen shingles is gedekt. De nok is bekleed met noklood. Op de nok staan twee schoorstenen [52 rechts].

52. Dakbedekking gymnastieklokaal (links) en dakbedekking conciërgewoning (rechts)

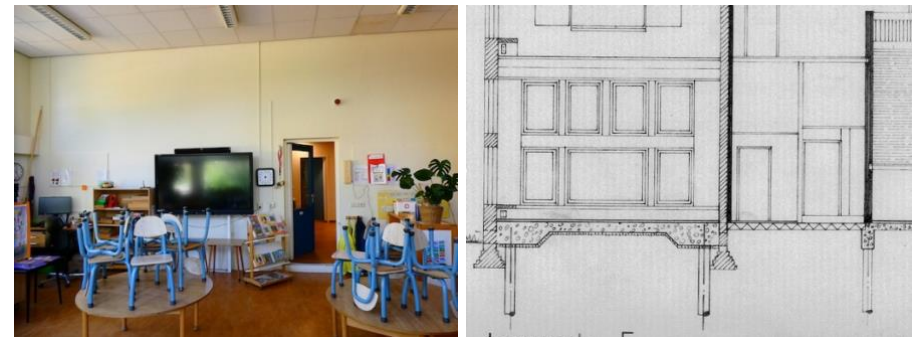
2.3. Constructie

2.4.1 Draagconstructie

De draagconstructie van de school bestaat uit fundering van verschillende aard, opgaand metselwerk en vloeren van verschillende samenstelling. De fundering van het opgaande metselwerk is op staal. Met de verbouwing van 1975 hebben de verblijfsruimtes een betonplaat gekregen die ingekast is in het opgaande metselwerk en voorzien is van funderingspalen.

De verkeersruimtes op de begane grond zijn oorspronkelijk gemetselde troggewelfjes en zijn met de verbouwing van 1975 opgehoogd met beton. De verblijfsruimtes op de begane grond, de klaslokalen en dergelijke, zijn met de verbouwing van 1975 veranderd van enkelvoudige houten balklagen naar betonvloeren.

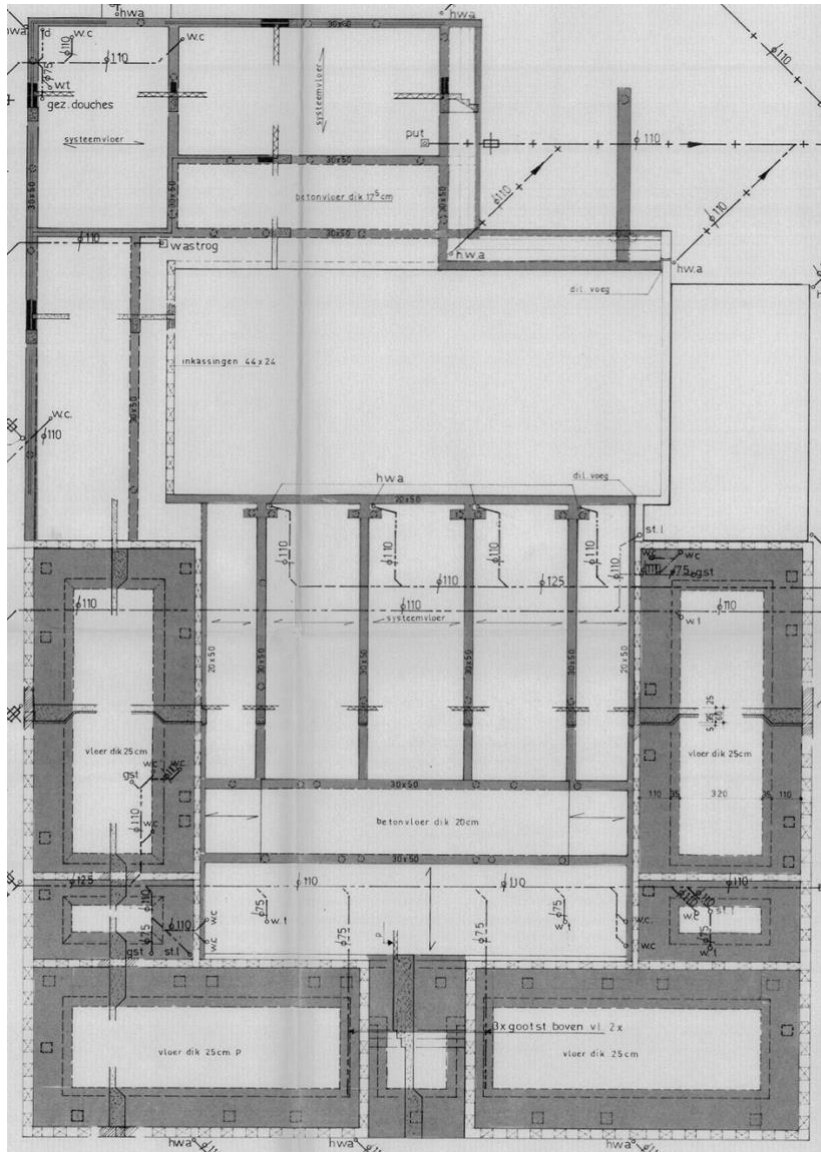
Wellicht is hier de oorzaak voor de sprong in hoogte tussen verkeers- en verblijfsruimte te vinden, hoewel op tekening geen hoogteverschil is aangegeven. Op de verdieping zijn de verkeersruimtes veranderd naar betonvloeren maar de verblijfsruimtes hebben hun enkelvoudige houten balklagen behouden. De hoogte van de verkeers- en verblijfsruimte is gelijk [53][54].

53. Sprong van verblijfsruimte naar verkeersruimte lokaal 0.6 (links) en tekening nieuwe toestand 1975 (rechts)

De draagconstructie van het gymnastieklokaal bestaat uit een fundering op staal en gemetselde poeren, het opgaande metselwerk en een enkelvoudige houten balkvloer van dicht bijeengelegde balken van 8x18 cm. De constructie van de zoldervloer lijkt opgebouwd uit vier H profielen die tevens de trekbalen van de dakspanten zijn [11].

De draagconstructie van de conciërgewoning bestaat uit een fundering op staal, het opgaande metselwerk en vloeren van enkelvoudige balklagen op begane grond, verdieping en zolder. De draagconstructie van de binnenplaats en de laagbouw bestaan uit een paalfundering en het opgaande metselwerk. De vloer van de binnenplaats en de laagbouw bestaan deels uit in het werk gestort beton en deels uit betonnen systeemvloeren [54]. De draagconstructie van de gang op de verdieping is voorgespannen beton.

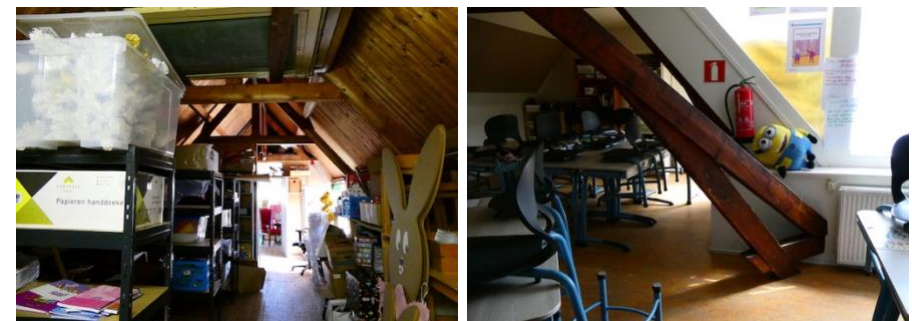
54. Vloerconstructie nieuwe toestand 1975

2.4.2 Kapconstructie

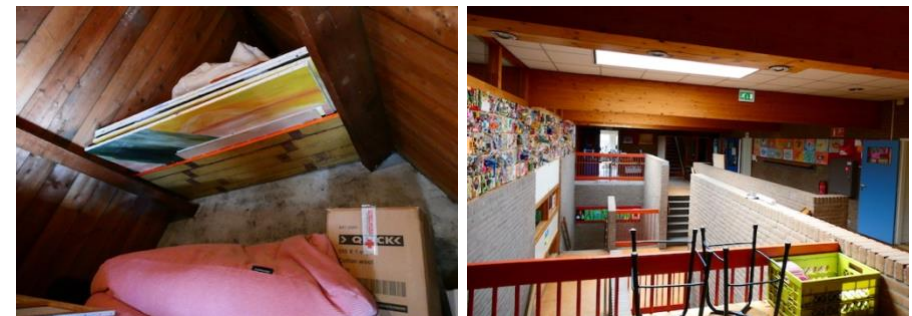
De kap van de school is een verbeterd Hollands spant. Dit is een gordingenkap met spantbenen met een kreupele stijl naar de vloerbalk en blokkeel naar de borstwering. Tussen de spantbenen is een hanebalk die de benen verstijft en op de benen liggen de gordingen [55].

De kapconstructie van het gymnastieklokaal is een gordingenkap met vier spanten bestaande uit spantbenen verstijfd door een hanebalk met makelaar en steekschoren. De spanten staan op H profielen die onderdeel zijn van de plafonddafsluiting [11].

De kapconstructie van de conciërgewoning is een gordingenkap waarbij de gordingen in de kopgevels zijn opgelegd [56 links]. De kapconstructie van de binnenplaats bestaat uit samengestelde houten liggers, en de laagbouw bestaan uit een houten balklaag [56 rechts].

55. Kapconstructie school (links), en spantbeen met kreupele stijl en blokkeel (rechts)

56. Kapconstructie conciërgewoning (links), en kapconstructie binnenplaats boven trappenhuis (rechts)

2.4. Interieur

Tijdens de verbouwing van 1975 werden de nieuwe binnenplaats en laagbouw intern geïntegreerd met de oorspronkelijke school en het gymnastieklokaal waardoor binnenwanden en vloerafwerkingen hier beschreven worden.

Tijdens het binnengaan van de oudbouw valt direct op dat de binnenwanden afkomstig zijn uit de verbouwing van 1975. De entreehal, de binnenplaats maar ook binnenwanden in lokalen zijn gemetseld in wildverband. Deels is dit terug te vinden in de bouwtekening, maar niet overal zoals de hal en de binnen- en buitenzijde van de voorgevel van het gymlokaal. De blauwe banden in de binnenwand verbergen de hemelwaterafvoeren van het dak van de binnenplaats [57].

57. Binnenwand van de binnenplaats tegen buitenzijde voorgevel gymnastieklokaal (links) en binnenwand binnenzijde gymnastieklokaal (rechts)

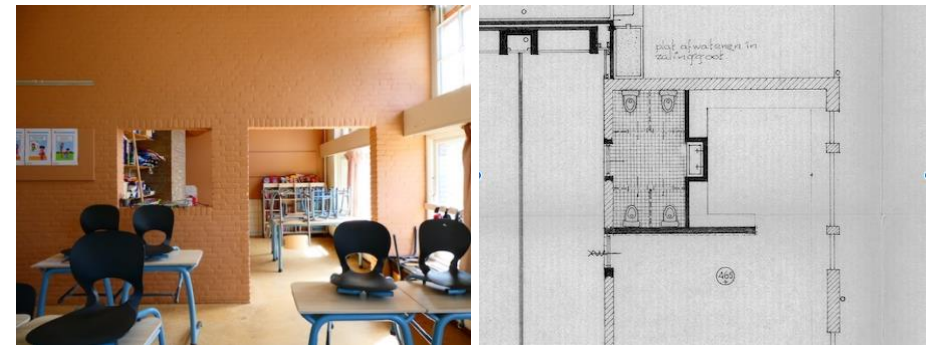
Opmerkelijk zijn de binnenwanden die tijdens deze verbouwing in de leslokalen zijn geplaatst. Deze zijn niet op de traveegrenzen gezet maar op de plaats van de penanten van de raamkozijnen, waardoor lokalen van verschillende grootte mogelijk werden. In de bouwtekening staan de binnenwanden niet geheel tot de penant ingetekend terwijl dit in werkelijkheid wel zo is. Mogelijk is dit in afwijking van het plan omdat er geen verstoringen zichtbaar zijn in het metselwerk [58].

Sommige plafonds in de leslokalen zijn schuin om zowel de lichttoetreding en uitstraling van de raamkozijnen te behouden, als wel de klasvolumes te verlagen, mogelijk in reactie op de oliecrisis van 1973. De systeemplafonds die behalve in de verblijfsruimtes ook in de verkeersruimtes zijn hebben een recenter datering [59].

Verder zijn er hoogteverschillen waargenomen in vloeren, wat al in de beschrijving van de draagconstructie is behandeld. De betonvloer op de troggewelfjes van de begane grond zal een onderdeel van de versterking van de draagconstructie zijn. Het toiletblok op de verdieping heeft wellicht een cementdekvloer net zoals de toiletblokken en douches op de begane grond.

Op de zolder is een houten vloer op de dragende vloer geplaatst. Deze zal eerder een isolerende functie dan een dragende functie hebben. Namelijk aan het einde van het lokaal is de originele plankenvloer van de linker vleugel zichtbaar [60 links].

Van het interieur zijn verder de hardstenen vensterbanken uit de jaren dertig bewaard gebleven [60 rechts]. De originele binnendeuren zijn allen vervangen.

58. Binnenwand in een leslokaal tot aan de penant van de raampartij (links) en bouwtekening nieuwe toestand (rechts)

59. Schuin plafond leslokaal (links) en systeemplafond (rechts)

60. Afwerkvloer op constructieve vloer (links) en vensterbank natuursteen (rechts)

3. Waardestelling

3.1. Inleiding

Deze waardestelling is opgesteld aan de hand van de Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek 2009. Voor deze waardestelling is alleen gekeken naar de bouwhistorische waarde en niet naar de bouwtechnische toestand, gebruikersbelangen, eventuele ontwerp-overwegingen en financiële aspecten.

In de contextuele waardestelling wordt het pand vergeleken met soortgelijke objecten op de hieronder genoemde vergelijkingsniveaus. De interne waardestelling bepaalt het relatieve belang van de elementen van het object door ze te benoemen als hoge, positieve of indifferente monumentwaarden, tevens hieronder uitgewerkt.

Hoge monumentwaarde wordt toegekend aan elementen die van cruciaal belang zijn voor de structuur en/of betekenis van het object of gebied. Positieve monumentwaarde wordt toegekend aan elementen die van belang zijn voor de structuur en/of betekenis van het object of gebied. Indifferente monumentwaarde wordt toegekend aan elementen die van relatief weinig belang zijn voor de structuur en of betekenis van het object of gebied.

De waardestelling dient als basis voor de waardestellingsrepresentatietekeningen. De monumentwaarde wordt met kleuren aangegeven. Elementen met een hoge monumentwaarde zijn in blauw aangegeven, elementen met een positieve monumentwaarde in groen, en indifferent gewaardeerde elementen zijn aangegeven in geel.

De waarden van interieurafwerking en eventuele relaties tussen ruimten is aangegeven met symbolen: een kruis wordt gebruikt voor het aanduiden van de waarden van plafonds, een stip voor een bepaalde interieurafwerking. Er is gekozen om deze hier niet toe te passen omdat alle plafonds een indifferente monumentwaarde hebben. Alleen de vensterbanken hebben als interieurafwerking een hoge monumentwaarde. De tekeningen zijn niet los van de tekst van dit hoofdstuk te lezen of te interpreteren.

3.2. Contextuele waardestelling

Algemene historische waarden

Het gebouw van de Bloemendaalse Schoolvereniging is een gemeentelijk monument uit het begin van de twintigste eeuw waar nieuwe onderwijsmethoden werden toegepast en het gebouw zich in mee heeft ontwikkeld. De algemeen historische waarde is hoog.

Stedenbouwkundige- of ensemble waarden

Het gebouw heeft een prominente solitaire plaats in het villapark maar heeft tevens verbinding met scholen met een vergelijkbare U vorm uit in dezelfde periode in Bloemendaal. De stedenbouwkundige waarde is hoog.

Architectuurhistorische waarden

Het gebouw is een rationalistisch ontwerp van de architect J. Ingenohl en is uitgebreid en gewijzigd door het lokaal bekende architectenbureau Mulder en Van Asdonk. De architectuurhistorische waarde is hoog.

Bouwhistorische waarden

Het gebouw is met het ontwikkelen van het onderwijs meegegroeid wat heeft geleid tot het vroege aanbouwen van een gymnastieklokaal en een conciërgewoning. Latere aanpassingen zoals het verwijderen van de toren en de dakkapellen, en het aanpassen van het gevelaanzicht van het gymnastieklokaal hebben enigszins tot waardenerosie geleid. Over het geheel genomen is de bouwhistorische waarde hoog.

Gebruikshistorische waarden

De school heeft in de loop van de tijd een ontwikkeling ondergaan waarbij het gebruik naar buiten is uitgebreid. Dit is vroeg af te lezen in het externe gymnastieklokaal en de conciërgewoning, en later in de binnenplaats en de omliggende laagbouw in lijn met de recentere onderwijsontwikkelingen. De gebruikshistorische waarde is positief.

3.3. Interne waardestelling

3.3.1 Exterieur

Bouwmassa

De bouwmassa van de school wordt bepaald door een U-vormige bouwmassa van drie bouwlagen onder zadeldaken, een gymnastieklokaal met een rechthoekige bouwmassa van één bouwlaag onder schilddak, een conciërgewoning met een rechthoekige bouwmassa van twee bouwlagen onder zadeldak, deze hebben allen een hoge monumentwaarde.

Verder wordt de bouwmassa bepaald door een rechthoekige binnenplaats met een plat dak en een L-vormige laagbouw met een bouwmassa van één bouwlaag onder plat dak, deze hebben beiden een indifferente monumentwaarde.

Gevels school

De gevels van de school stammen uit de bouwtijd en hebben een hoge monumentwaarde, met uitzondering van de dichtzettingen in de kopgevel van de linker vleugel. Omdat dit relatief recente metselwerk de bouwmassa van het U-vormige schoolgebouw markeert met een overeenkomstige materialisering ten opzichte van de laagbouw heeft dit een positieve monumentwaarde.

De vensters van de school zijn voor een groot deel vergroot waarvoor natuurstenen dorpels en geglazuurde hoekstenen zijn gebruikt. Deze vroege aanpassing heeft een hoge monumentwaarde. De recentere geschilderde hoekstenen in de linkergevel hebben een positieve monumentwaarde.

Vensterinvullingen voorgevel

De vensterinvullingen van de lokalen aan de voorgevel zijn in de jaren dertig vervangen in een bij de school passende invulling. Deze hebben een hoge monumentwaarde maar omdat de invulling essentieel verschillend is van het origineel en er plaatselijk enkele ramen vervangen zijn, is dit in de waardestellingstekening aangegeven in een lichtere kleur blauw.

De vensterinvullingen van de middelste travee dateren van recentere verbouwingen. Omdat deze passend zijn met de invullingen uit de jaren dertig hebben deze invullingen een positieve monumentwaarde

Vensterinvullingen linker zijgevel

De vensterinvullingen van de lokalen aan de linker zijgevel zijn eveneens in de jaren dertig vervangen in een bij de school passende invulling. Deze hebben een hoge monumentwaarde maar omdat de invulling essentieel verschillend is van het origineel is dit in de waardestellingstekening aangegeven in een lichtere kleur blauw.

De vensterinvulling van het lokaal op de begane grond van de kopgevel heeft dezelfde detaillering als de andere raampartijen maar is pas in 1975 in de gevel ingebroken. Deze vensterinvulling heeft een positieve monumentwaarde.

Op de zolderverdieping is een raamkozijn daterend uit de oprichting, dat een hoge monumentwaarde heeft. De vensterinvullingen in de verbinding van de vleugels dateren van 1975 en 1968 en hebben een positieve monumentwaarde.

Vensterinvullingen achtergevel

De achtergevel heeft alleen in de kopgevel van de linkervleugel een raamkozijn op de zolderverdieping daterend uit de oprichting, dat een hoge monumentwaarde heeft.

Vensterinvullingen rechter zijgevel

De vensterinvullingen van de lokalen aan de rechter zijgevel zijn in de jaren dertig vervangen in een bij de school passende invulling. Deze hebben een hoge monumentwaarde maar omdat de invulling essentieel verschillend is van het origineel en er plaatselijk enkele kozijnstijlen een andere detaillering hebben, is dit in de waardestellingstekening aangegeven in een lichtere kleur blauw. Het deurkozijn in de rechterraampartij dateert uit de jaren tachtig en heeft een indifferente monumentwaarde.

Op de zolderverdieping is een raamkozijn daterend uit de jaren dertig, dat een hoge monumentwaarde heeft. Omdat de invulling essentieel verschillend is van het origineel is dit in de waardestellingstekening aangegeven in een lichtere kleur blauw.

De vensterinvulling in de verbinding van de vleugels op de begane grond dateert van 1957 en heeft een positieve monumentwaarde. De uit 1938 daterende vensterinvulling van het trappenhuis op de verdieping heeft een hoge monumentwaarde maar omdat de invulling essentieel verschillend is van het origineel is dit in de waardestellingstekening aangegeven in een lichtere kleur blauw.

Gevels gymnastieklokaal

Alle gevels behalve de achtergevel van het gymnastieklokaal stammen uit de bouwtijd niet lang na de oprichting van de school, en lijken op de gevels van de school. Deze hebben een hoge monumentwaarde. De achtergevel is de buitengevel die in de verbouwing van 1975 vervangen is, en heeft een indifferente monumentwaarde.

Het gymnastieklokaal heeft alleen aan de achtergevel vensterinvullingen. Deze zijn in de verbouwing van 1975 geplaatst en vertegenwoordigen op geen enkele wijze de oorspronkelijke buitengevel. De monumentwaarde is indifferent.

Gevels conciërgewoning

De gevels van de conciërgewoning stammen uit de bouwtijd na de oprichting van de school en lijken op de gevels van de school. Deze hebben een hoge monumentwaarde. Alle vensterinvullingen zijn uit de bouwtijd en hebben een hoge monumentwaarde

Gevels laagbouw

De gevels en de gevelinvullingen van de L-vormige laagbouw hebben een indifferente monumentwaarde.

De monumentwaarde van de beglazing is in het bestek van deze verkenning niet uitputtend aan te wijzen. Gesteld mag worden dat getrokken enkele beglazing een hoge monumentwaarde heeft en floatglas of isolatieglas een indifferente monumentwaarde. Beglazing is niet weergegeven in de waardestellingstekeningen.

Daken

De dakbedekking bestaat uit bitumen shingles die zijn toegepast met het verwijderen van de toren in 1968. De overstekken met snijwerk boven kopgevels en sierspanten hebben een hoge monumentwaarde. Strikt genomen behoren deze onderdelen tot de kapconstructie maar vanwege hun bepalende karakter (Chaletstijl) in het exterieur zijn ze hier extra vermeld.

De dakkapellen en het dakhuis op de rechtvleugel dateren van 1938 en hebben een hoge monumentwaarde. De raamkozijnen zijn in 1975 vervangen en hebben een indifferente monumentwaarde. De dakkapellen aan de achterzijde van de centrale vleugel zijn nog jonger en hebben een indifferente monumentwaarde. De schoorstenen op de conciërgewoning en de dakruiter op het gymnastieklokaal zijn uit de bouwtijd en hebben een hoge monumentwaarde.

3.3.2 Constructie

Draagconstructie

De oorspronkelijke draagconstructie van de school bestaat uit een fundering op staal, opgaand metselwerk en enkelvoudige balklagen, en hebben een hoge monumentwaarde. De funderingspalen en betonvloeren uit de verbouwing van 1975 hebben een indifferente monumentwaarde.

De draagconstructie van het gymnastieklokaal bestaat uit een fundering op staal en gemetselde poeren, het opgaande metselwerk en een enkelvoudige houten balkvloer en een zoldervloer van H-profielen. Deze hebben allen een hoge monumentwaarde. Het eerder genoemde opgaande metselwerk van de achtergevel heeft een indifferente monumentwaarde.

De draagconstructie van de conciërgewoning bestaat uit een fundering op staal, het opgaande metselwerk en de vloeren van enkelvoudige balklagen op begane grond, verdieping en zolder. Deze hebben allen een hoge monumentwaarde.

De draagconstructie van de binnenplaats en de laagbouw bestaan uit een paalfundering, opgaand metselwerk en betonnen vloeren. De draagconstructie van de gang op de verdieping is voorgespannen beton. Deze hebben allen een indifferente monumentwaarde.

Kapconstructie

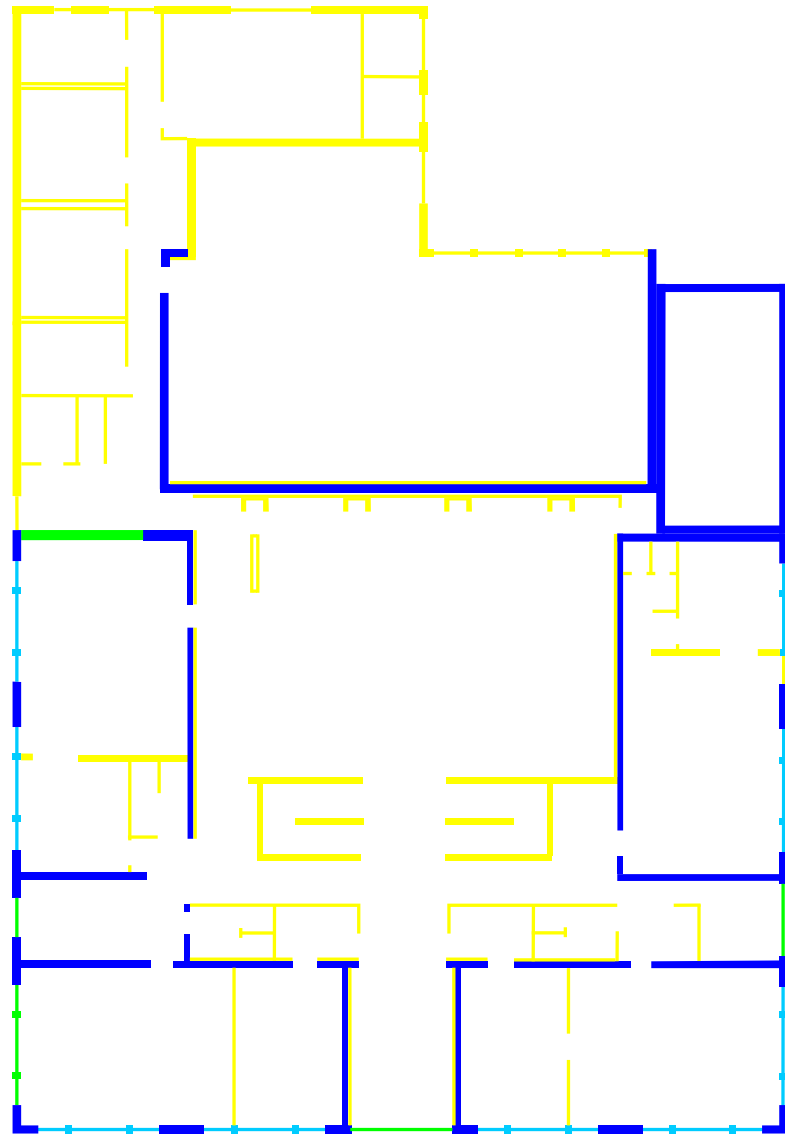
De kapconstructie van school, gymnastieklokaal en conciërgewoning hebben een hoge monumentwaarde. Op de plaats waar de toren was heeft de kapconstructie van de school een positieve monumentwaarde. De kapconstructie van de laagbouw en de binnenplaats hebben een indifferente monumentwaarde.

3.3.3 Interieur

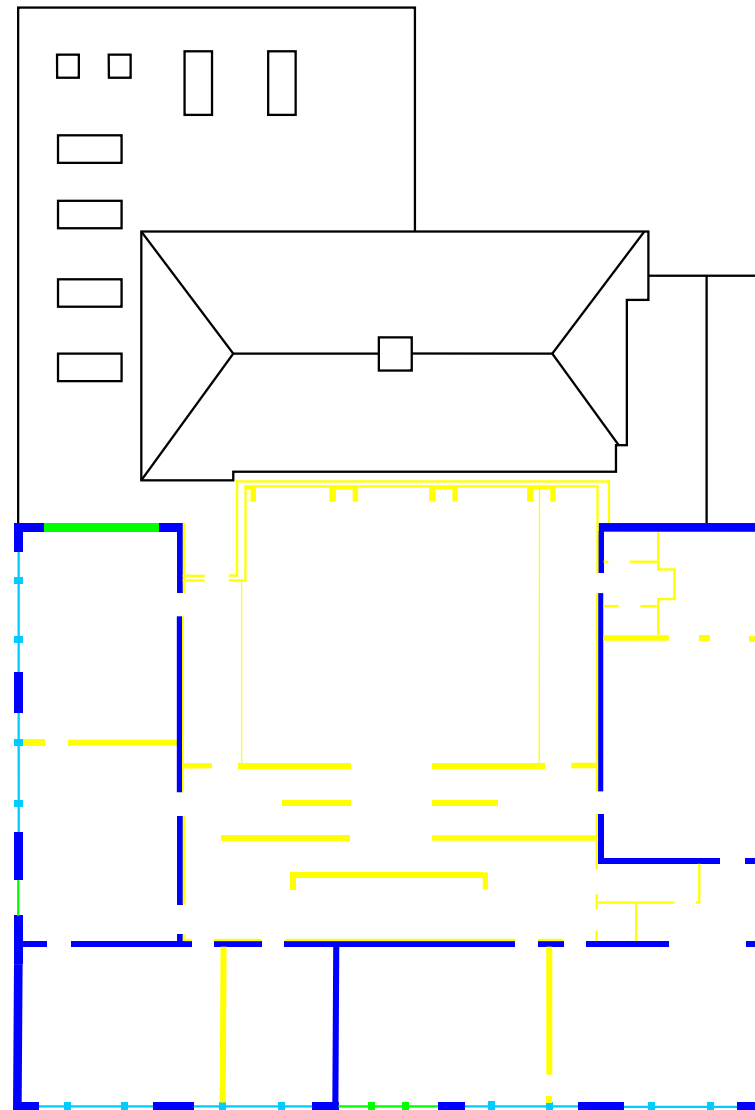
De binnenwanden die tijdens de verbouwing van 1975 als klamp tegen de bestaande wanden en gevels zijn geplaatst hebben een indifferente monumentwaarde. Dit geldt ook voor de in 1975 geplaatste scheidingswanden in de lokalen en de binnendeurkozijnen.

De in 1975 geplaatste schuine plafonds en de recentere systeemplafonds hebben een indifferente monumentwaarde. De cementdekvloeren in toiletten en douches, en de systeenvloer van het lokaal op zolder hebben een indifferente monumentwaarde. Alleen de hardstenen vensterbanken uit de jaren dertig hebben een hoge monumentwaarde.

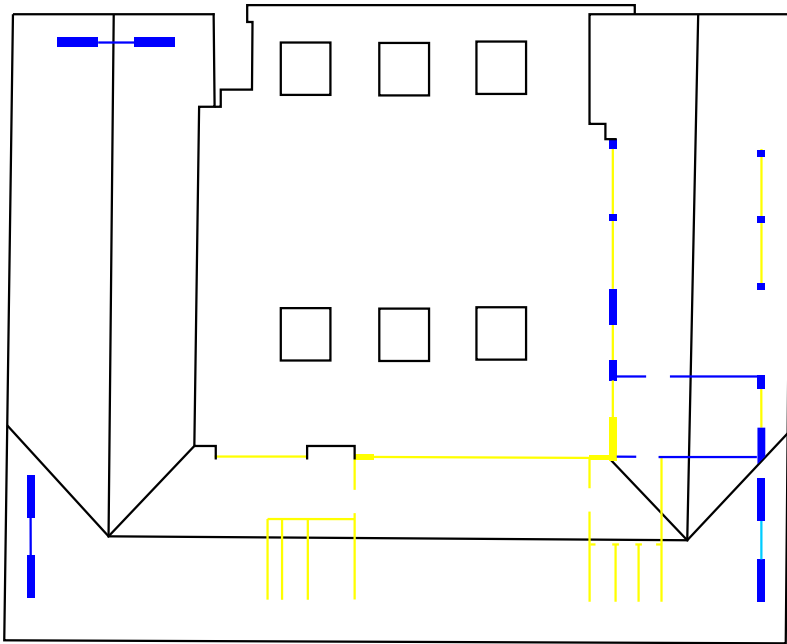
3.4. Waardestellingstekeningen

Begane grond

Verdieping

Zolder

Bronnen en Literaturopgave

Literatuur

R.K.M. Blijdestein & R. Stenvert, *Bouwstijlen in Nederland 1040-1940*. Kosmos – Z&K Uitgevers, Utrecht / Antwerpen 2000.

Piet Bot, *Vademecum historische bouwmaterialen, installaties en infrastructuur*. Uitgeverij 5 E.J. Haslinghuis & H. Janse, *Bouwkundige Termen, Verklarend woordenboek van de westerse architectuur- en bouwhistorie*, Leiden 2005.

L. Hendriks en J. Van der Hoeve, *Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek. Lezen en analyseren van cultuurhistorisch erfgoed*. Drukwerk Mart Spruijt bv, 2009.

T. Rouwhorst, *Geveldetailering*. Restauratietechniek, Bureau Monumenten & Archeologie, 2011.

Ronald Stenvert, Chris Kolman, Saskia van Ginkel-Meester, Elisabeth Stades-Vischer en Ronald Rommes, *Monumenten in Nederland*. Noord-Holland, dbnl 2006.

Kaarten

Kaart 1811-1832: Archieven.nl, afbeelding bestand NL-HlmNHA_491_363BB_0001-2

Kaart 1910: Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, afbeelding bestand MIN07020VK1

Kaart 1961: Archieven.nl, afbeelding bestand NL-HlmNHA_560_1177_0001-2

Kaart 1980: Archieven.nl, afbeelding bestand NL-HlmNHA_560_488_0001

Beeldmateriaal

Afbeelding [5]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand {E9C6427E-FB8E-11DF-9E4D-523BC2E286E2}_0 en {E9C6E03A-FB8E-11DF-9E4D-523BC2E286E2}_0

Afbeelding [6][7][8]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012845-3_0001

Afbeelding [9]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012839-3_0004

Afbeelding [10]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012839-3_0006

Afbeelding [11]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012841-3_0001

Afbeelding [12]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012840-3_0005

Afbeelding [13]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012839-3_0001

Afbeelding [14]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012839-3_0002

Afbeelding [15]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012839-3_0003

Afbeelding [16]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012838-3_0002

Afbeelding [17][18]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012837-3_0002

Afbeelding [19]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012837-3_0002

Afbeelding [20]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012835-3_0005

Afbeelding [21]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012833-3_0001

Afbeelding [22]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012832-3_0003

Afbeelding [23]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012831-3_0001

Afbeelding [24][25]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012825-3_0001

Afbeelding [26]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012850-3_0002

Afbeelding [27]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012849-3_0003

Afbeelding [28]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012849-3_0004

Afbeelding [29]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand NL-HlmNHA_1108_BABL012847-3_0001

Afbeelding [34]: Noord-Hollands Archief, afbeelding bestand {E9C6AFB6-FB8E-11DF-9E4D-523BC2E286E2}_0

Beeldmateriaal derden

Arcadis Nederland B.V.: plattegrond bestaande toestand begane grond, verdieping en zolder, afbeelding [30][31][32]

Informatie uit mailverkeer

Correspondentie met het Noord-Hollands Archief

Internet

<https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl>

<https://www.archieven.nl>

<https://www.onsbloemendaal.nl/component/content/article?id=342:lage-duin-en-daalseweg-17>

Redengevende omschrijving

Lage Duin en Daalseweg 17

J. Ingenohl

1900

Gemeentelijk monument

Bloemendaalse School Vereniging

De basisschool genaamd de Bloemendaalse School Vereniging is vrijstaand en prominent gesitueerd op de hoek van de Mollaan en de Lage Duin en Daalseweg. De school staat nabij het Halve Maantje: de open vallei met weiland en waterpartij die het hoofdonderdeel vormt van het villapark Duin en Daal. Dit villapark is tussen 1897 en 1905 ontwikkeld op het terrein van de buitenplaats Duin en Daal. De Bloemendaalse School Vereniging wordt rond 1900 opgericht in navolging van de in Amsterdam opgerichte Nieuwe School Vereniging met als doel om moderne onderwijskundige opvattingen in praktijk te brengen. Het beheer is in handen van een comité van ouders. De school is in 1902 gebouwd naar ontwerp van de Amsterdamse architect J. Ingenohl (1855-1925). Hij voert het ontwerp uit in een traditionele trant met lichte invloed van de Chaletstijl dat onder meer zichtbaar is in de brede dakoverstekken en de van sierspanten voorziene topgevels. Het gebouw heeft oorspronkelijk een U-vormige plattegrond waarbij de schoolvleugels zijn gesitueerd rondom een open binnenplaats. De schoolvensters waren uitgevoerd als kruisvensters. De kap was voorzien van dakkapellen met zadeldakjes. Centraal in de voorgevel zat een hoog oprijzende middenpartij die in de vorm van een forse klokkentoren boven het dak uitstak. Zowel de dakkapellen als de centrale klokkentoren zijn tegenwoordig verdwenen. De plattegrond wijzigt in 1927 met de bouw van een gymzaal die geplaatst wordt aan de open zijde van de binnenplaats. Het lokaal bekende Bloemendaalse architectenbureau Mulder en Van Asdonk maakt het ontwerp voor de gymzaal. Dit bureau is eveneens verantwoordelijk voor de wijziging van de schoolvensters in 1933. In 1936 ontwerpen Mulder en Van Asdonk in de oksel van de schoolvleugel en gymzaal een conciërgewoning. De oorspronkelijk open binnenplaats is tegenwoordig overdekt. Het interieur is gewijzigd.